

Zondagsschoolboekje

Titel: De oude dominee van Hornsj

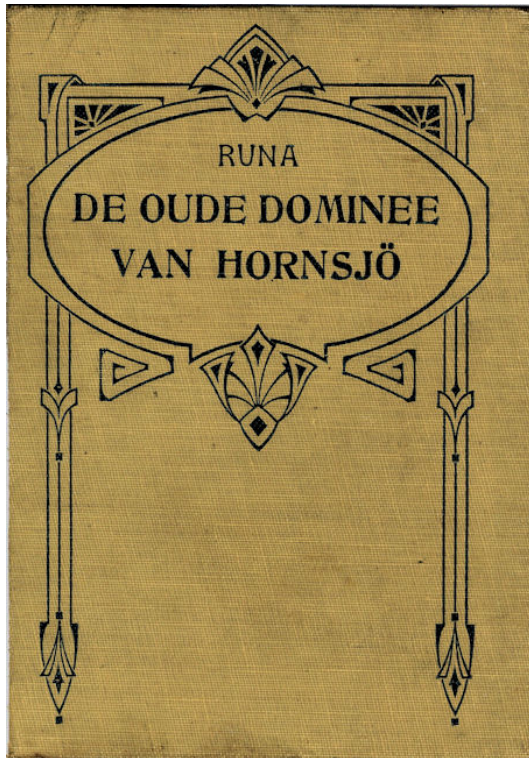
Auteur: Runa

Illustrator:

Uitgever: G.F. Callenbach, Nijkerk

Druk: 2

Jaar van uitgave: 1929

DE OUDE DOMINEE VAN HORNSJÖ

DE OUDE DOMINEE
VAN HORNSJÖ
EN ANDERE VERHALEN

„ DOOR „

RUNA

VERTAALD DOOR JACQ^E E. VAN DER WAALS

TWEDE DRUK

NIJKERK — G. F. CALLENBACH
1929

DE OUDE DOMINEE VAN HORNSJÖ.

De oude dominee van Hornsjö had zijn ambtsplichten in het dorp vervuld en keerde thans huiswaarts. Het was avond. De zon stond laag aan den hemel en de schaduwen vielen lang over de weiden aan den voet der bergen. De dominee stond dikwijls stil om te genieten. Hij hield van de natuur, vooral van de natuur om Hornsjö. Dertig jaar was hij predikant geweest van deze afgelegen gemeente en hij had er nooit toe kunnen besluiten, een betere standplaats te zoeken. Hij had de steile hellingen der wilde bergen lief, en de donkere wouden, en de kleine, klare bergmeren en de bruisende beken, die de natuur een stem gaven, maar boven alles bemindde hij zijn gemeente. Het volk van dit land geleeke de natuur in wildheid en trotsche kracht, maar ook in adel en schoonheid van karakter. De oude dominee paste bij zijn gemeente. Hij zeide zijn meening rechtuit en zonder omwegen, als het noodig was, maar hij kon ook tactvol en teeder zijn als een moeder.

zijde uit den greep van den dood dien ze zocht. Daarop deed hij, waartoe een jonge man niet in staat geweest zou zijn, hij glimlachte geruststellend en sprak tot haar, alsof hij haar op een gewone wandeling ontmoet had en in het minst niet vermoedde, wat haar bedoeling geweest was.

Maar ze was bleek en verward, ze beefde van het hoofd tot de voeten en was niet in staat, een woord uit te brengen. Als de arm van den grijsaard haar niet ondersteund had, zou ze ter aarde zijn neergezonken.

Hij leidde haar voorzichtig weg van den afgrond op het pad, dat ze zooeven verlaten had.

Weldra werd de natuur minder wild, de omgeving vriendelijker. Hier lag de pastorie in een lommerijken tuin. De dominee leidde zijn beschermeling naar binnen, naar zijn studeerkamer en deed haar plaats nemen in een gemakkelijken stoel.

De frissche, geurige voorjaarslucht en het zoete gezang der vogelen drong naar binnen door het open venster.

Het was den grijze als sprak deze avond van den vrede Gods op aarde en hij zeide daar iets van tot de jonge vrouw. Maar deze voelde dien vrede niet, en ze barstte in heftig snikken uit alleen bij de gedachte daaraan.

De predikant zag rustig op haar neer en liet haar schreien. Ze had kort geleden haar eenig kind verloren.

Dien avond nam hij niet den naasten weg naar huis, hij volgde een klein voetpad langs een afgrond, waar in de diepte een bergstroom bruisde.

En het was hem, als overtrof de natuur zichzelf in schoonheid. Het was een stralende voorjaarsavond, zulk een avond, waarop nieuwe levenskracht ons vervult en we worden aangegrepen door een nameloos verlangen.

De dominee toefde even en keek rond. Hij was een man van de daad en niet geneigd tot dweperij, daarom was ook zijn blik op dat oogenblik niet droomend maar vol rustige gedachten.

Plotseling veranderde de uitdrukking van zijn gelaat, de oude peinsde niet langer, hij zag.

Langs het pad, waar hij stond, kwam een jonge vrouw naar beneden. Ofschoon ze regelrecht naar hem keek, scheen ze hem niet in haar bewustzijn te hebben opgenomen. Het was duidelijk, dat ze geen oog had voor hetgeen haar omringde, zoo volkomen was ze in beslag genomen door een innerlijk gezicht, dat haar ziel met wanhoop scheen te vervullen.

Een kleine knoestige den groeide terzijde van het pad over den afgrond, alsof hij neder wilde blikken in den wild bruisenden stroom. De vrouw zette haar voet op den stam. Ze deed dat vastbesloten, zonder om zich heen te zien, niet in twijfel over den volgende stap. De oude dominee, vlug in gedachte en daad, ijde snel als een jonge man den heuvel op en rukte de vrouw ter-

Kon het verdriet daarover haar dus buiten zich zelf hebben gebracht? Hij meende van niet. De ervaring van vele lange jaren had den ouden zieleherder geleerd, dat verdriet zonder bitterheid niet doodt, en wat voor bitters ligt er in het sterven, in het tot God gaan van een klein kindje? Neen, er moest iets anders zijn, dat de jonge moeder gedreven had naar de steile rots daarboven. De dominee twijfelde er niet aan of ze zou hem het geheim vertellen; hij hoorde aan het snikken, dat het hart van de bedroefde voor hem openstond.

Ofschoon hij niets had laten merken, wist ze dat hij haar bedoeling begrepen had. Maar ze wist ook, dat hij haar daarom nog niet veroordeelde en dat gaf haar rust. O, dat ze deze plaats nooit behoefde te verlaten, dat ze zich hier verborgen mocht houden! Haar schreien werd langzamerhand rustiger.

„Marika, wat deed je daar bij dien den?”

Er lag een onweerstaanbare eisch tot openhartigheid in deze ontzettend eenvoudige, direct op het doel afgaande vraag. De jonge vrouw keek angstig op.

„Ik was wanhopig,” verontschuldigde ze zich.

„Dat zag ik. Waarover was je wanhopig, Marika?”

Er was een verwonderlijke macht in de stem van den grijsaard, hoe zachter die klonk, des te onmogelijker scheen het zich te onttrekken aan dien stillen dwang.

„Mijn kind, mijn kleine Gert!” fluisterde Marika, meer kon ze niet zeggen.

„Was je wanhopig, omdat God hem tot zich heeft genomen, veilig bewaard voor alle aardse zonde en smart?”

„O, neen, dat is het niet, dat is het niet.”

„Wat is het dan, Marika?”

„Ik was het, die hem doodde.”

Er klonk iets uitdagends in die bekentenis.

„Hij?”

„Ja, door mijn luiheid, mijn lichtzinnigheid, mijn onverstand. Ik heb niet voor hem gezorgd, zooals ik voor hem had moeten zorgen, want ik kon nooit gelooven, dat hij zoo ernstig ziek was.”

„Arm kind! En wat zegt je man?”

„Arne? Hij is het, die mij beschuldigt!”

Het klonk als een angstkreet... dit was de wonde plek. Nu wist de grijsaard, wat Marika tot het wanhopige besluit gebracht had, tot de daad, waarvoor ze nog ter elfder ure was bewaard geworden.

„En was het om je schuld geringer te maken, dat je den dood zocht?”

De stem van den grijsaard was zacht maar er lag strengheid in zijn woorden. Hij kon het nu wagen, hij zag dat strengheid noodig was.

„Ik wil Arne nooit meer terugzien, en — ik kan niet zonder hem leven,” antwoordde Marika met zwakke stem, die haar verborgen smart verried.

„Waarom wil je hem nooit meer terugzien?”

„Hij heeft zoo hard tot mij gesproken.”

„Kun je dat niet vergeten?”

„Nooit!”

„Kun je geen waarheid vinden in zijn harde woorden?”

„Neen, ik ben geen liefdelooze moeder geweest, ik heb mijn kind niet willen doden.”

„Zei hij dat dan?”

„Hij zegt, dat ik het vermoord heb.”

De oude man zweeg een oogenblik, zijn blik rustte onderzoekend op Marika. Toen ze dien blik ontmoette, wist ze, dat hij haar doorzien had en ze verwachtte in hetgeen hij haar zeggen ging iets nieuws te vernemen omtrent zichzelf.

„Ik heb eens een kind zien opgroeien tot een jong meisje,” begon hij en Marika begreep, dat hij haar zelf bedoelde. „Ze was altijd vroolijk, ze kende geen zwaarigheden, want zoo vaak ze die ontmoette, wist zij ze te ontloopen. Dat viel haar gemakkelijk, want haar vreugde was zoo aantrekkelijk, dat niemand die verstoren wilde; allen hielpen haar mede, haar weg effen te maken. Ze had gebreken, maar ze nam die licht, het scheen haar, als de anderen, dat die kleine foutjes haar eer aantrekkelijker maakten. Toen ze de liefde in haar leven ontmoette, nam ze met zorgeloze vreugde, al wat de liefde haar gaf. Ze werd moeder, en ze genoot de moeder-vreugde, maar vergat dat ook de liefde eischen stelt, en

dat het moederzijn plichten meebrengt. Met de blijde onnadenkendheid der jeugd nam ze de zware moedertaak op zich en de ernst om die taak te vervullen ontbrak haar. Een groot gevaar bedreigde het teedere leven, dat aan haar zorg was toevertrouwd, maar ze wilde niet gelooven aan gevaar, ze wilde zich niet laten storen in haar zelf-zuchtige rust, daarom verzorgde ze haar kind niet, zooals ze het had moeten verzorgen. Toen werd het kindje van haar weggenomen, niet tot zijn schade, maar tot haar redding. Nu had ze dan een smart, die zij noch de anderen wegnemen konden, en die zij dus wel dragen moest. Dat viel haar moeilijk en toen hij, die ook door dit leed getroffen was, haar aanklaagde in zijn smart, in plaats haar te troosten, toen werd het haar te zwaar. Het viel haar niet in, dat er waarheid kon liggen in zijn harde woorden. Maar ik zou haar willen vragen, of niet een hooger rechter even streng geoordeeld heeft. Wie heeft haar nalatigheid gestraft met den dood van het kind? Heeft God dat niet gedaan?”

Marika kon niet antwoorden. Ze weende niet meer, maar zat roerloos neder, verslagen door de woorden van haar ouden leeraar.

De predikant stond op en plaatste zich voor het raam, opdat ze niet naar buiten zou kunnen zien. Hij zag namelijk haar man, Arne Barr, den jongen eigenaar van Hornsjö, door den tuin de pastorie naderen.

„Daar komt iemand, die mij spreken moet, ik laat je

een oogenblik alleen. Beloof mij dat je niet weg zult gaan, vóór ik terug ben!”

Marika beloofde het.

„En ga dien weg niet meer, waarvan je daareven teruggebracht bent!”

Ze boog beschaamd het hoofd en beloofde ook dit.

„Als God ons de gevolgen van onze zonde laat onder-vinden, geschiedt dit, opdat we gevoelen zouden, hoe groot onze schuld is. Daar is geen kleine zonde, dat weet Hij het best, die de straf voor ons gedragen heeft. Ik laat je nu alleen met Hem,” sprak de dominee eenvoudig en ernstig, en hij verliet het vertrek om den nieuwen bezoeker te ontvangen.

„Kom hier binnen, mijn studeerkamer is in beslag genomen,” sprak hij en opende de deur van de ontvang-kamer.

„Ik stoort toch niet?” vroeg Arne, gereed zich in dat geval terug te trekken.

Het scheen haast, dat hem dit niet onwelgevallig zou zijn geweest; het was, of hij berouw had, dat hij gekomen was.

„Neen, neen, in 't minst niet,” sprak de dominee. „Ik ben blij je te zien.”

De oude had de gewoonte, al zijn gemeenteleden met „je” en „jou” aan te spreken, zonder te letten op leeftijd of stand. Het was een van zijn vele eigenaardigheden, waar niemand zich aan ergerde. Integendeel, er was iets

gemoedelijks in, dat uitlokte tot vertrouwelijkheid. Men voelde, dat men zijn zorgen en moeilijkheden kon toevertrouwen aan zulk een vaderlijk vriend.

„Wie is daar binnen?” vroeg Arne in gedachten, meer om iets te zeggen, dan omdat hij het werkelijk wilde weten.

„Een bedroefde.”

„Die zijn er veel, en de meesten hier in de buurt vinden hun weg hierheen, zou ik denken,” merkte Arne binnengaande op.

„Ik ben blij, dat ze hierheen komen,” antwoordde de oude eenvoudig.

Hij zag, dat het iets bijzonders moest zijn, dat den jongen grondeigenaar tot hem deed komen, maar hij was niet gewoon zijn bezoekers naar de reden te vragen van hun bezoek en sprak daarom:

„Zwaarder drukt het leed hem, die nooit leed gekend heeft, dan hem, die daaraan gewoon is, en het allermeest drukt de smart der zonde.”

„Smartelijk is het ook, bedrogen te worden,” sprak Arne bitter.

Men kon hooren, dat hij iets bedoelde met zijn woorden en niet alleen sprak om iets te zeggen.

De dominee antwoordde niet, hij hoopte meer te zullen hooren. Maar Arne had reeds berouw over hetgeen hij gezegd had, hij was niet gekomen om over gevoelens te spreken, maar over feiten.

„Ik ga voor een poosje op reis,” sprak hij. „en vóór dien tijd wil ik de schoolquaestie in orde hebben gebracht, ik wil u zeggen, hoe ik de dingen wensch, en u volmacht geven tot handelen. Schikt het u nu?”

„Dat wel, maar ik moet je nog eens zeggen, dat wij een verschillende opvatting hebben over die zaak, en dat het dus beter is, mij niet tot gevolmachtigde te kiezen.”

„Ik geef niemand liever volmacht dan u,” sprak de jonge man vol vertrouwen. „Bovendien hecht ik niet zoo veel aan mijn eigen oordeel in deze zaak, maar ik wil mijn meening toch even uitspreken; mij dunkt, dat is in dezen mijn plicht.”

„Dat is goed,” sprak de dominee, „zijn plicht moet men altijd doen.”

Het scheen, dat de woorden van den ouden man slechts een lofspraak inhielden, maar toch kreeg Arne een vaag gevoel, dat er voor hem ook een afkeuring in lag.

„Ik tracht ook altijd mijn plicht te doen, zoo goed ik kan,” sprak hij.

„Is het een plicht, die je nu van huis roept?” vroeg de grijsaard.

Het ontging den scherp blik van den ouden menschenkenner niet, dat Arne zich bij deze vraag niet geheel op zijn gemak voelde.

„Ik geloof, dat het het beste is, wat ik in de gegeven omstandigheden kan doen,” antwoordde Arne.

„Gaat Marika mee?”

„Neen.”

„Zou het wel goed zijn, haar alleen achter te laten met haar verdriet? Is het niet beter, dit leed te zamen te dragen?”

Er kwam een harde uitdrukking in de staalblauwe oogen van den jongen man. Hij aarzelde even. Edelmoedig als hij was, wilde hij niets ten nadeele van zijn vrouw zeggen, maar zonder dat kon hij zijn eigen wijze van handelen niet rechtvaardigen. Hij weifelde en antwoordde ontwijkend.

„Ik geloof, dat we het beiden beter alleen kunnen dragen.”

De dominee schudde het hoofd.

„Dat geloof ik niet,” sprak hij, „tenminste niet, wat Marika betreft. Ze is nog zoo jong, en dit is haar eerste verdriet.”

„Ze trekt het zich niet zoo aan als ik,” antwoordde Arne bitter.

Hij vergat een oogenblik dat hij edelmoedig had willen zijn.

„Hoe weet je dat?”

„Ze is te oppervlakkig om diep te kunnen voelen.”

De toorn die hem vervulde, brak naar buiten uit, en hij liet het gebeuren. Tegen niemand anders zou hij zoo veel gezegd hebben, maar de oude dominee kende Marika van kind af aan, en was bovendien zelfstandig genoeg, zijn eigen opvatting omtrent iemand te behouden, onver-

schillig wat anderen van haar zeiden. Dat wist Arne en daarom meende hij vrijuit te mogen spreken.

„Dat mag zoo zijn,” gaf de dominee toe, „maar, al is ze niet diep, ze gevoelt sterk en heftig, en dat zou misschien gevaarlijk kunnen worden. Haar impulsieve natuur heeft meer behoefte aan steun en hulp dan een diep karakter.”

Er lag waarheid in die woorden, en Arne voelde dit, maar zoo gemakkelijk verzachtte hij zijn hart niet voor de plichtvergeten moeder.

„Marika verdient den prikkel der smart te leeren kennen, ik zou wenschen dat het diepst harer ziel daardoor werd geraakt. Ze heeft het noodig,” sprak hij.

„Dat zijn harde woorden.”

„Dat zou u niet zeggen, als u alles wist,” barstte Arne los, niet in staat langer den grond van zijn verbittering te verbergen.

En zoo vertelde hij, wat zijn toehoorder in hoofdzaak reeds wist. En terwijl hij sprak, werd hij steeds heftiger, hij begon heen en weer te loopen in zijn toorn.

Zelf uiterst zorgvuldig en plichtgetrouw, was er niets dat hij zoo weinig verdragen kon, als nalatigheid en plichtverzuim.

De dominee volgde hem met den blik en zweeg tot hij het juiste oogenblik tot spreken gekomen dacht.

„Het is niet alleen door nalatigheid, dat men de oorzaak kan worden van den dood der zijnen,” sprak hij.

Arne keek op met vaag verbaasden blik. Het was duidelijk, dat hij, even gestoord in zijn bitteren gedachten-gang, toch door die opmerking nog niet op andere gedachten was gebracht. Hij trachtte ternauwernood den zin te vatten van de woorden van den predikant.

„Ik heb daar straks een schuldige gezien,” ging deze voort, „die den dood zocht, omdat ze den rechtmatigen toorn van een ander niet kon dragen.”

Arne werd opletterend.

„Heb je op het wegje naar den Orntklip wel eens een vergroeiden den opgemerkt, die over den afgrond heen groeit? Van avond liep daar een jonge vrouw, ze zette haar voet op den stam met het duidelijk voornemen verder te gaan. Op het laatste moment werd ze tegengehouden, het was een oud man, die haar aan den dood, dien ze zocht, ontrukte.”

Arne was bleek geworden.

„Wie was ze?”

„Een jonge moeder, gebukt door den dood van haar eenig kind, en verpletterd door het harde oordeel van haar man en haar eigen geweten.”

Arne stond eenige oogenblikken sprakeloos ten prooi aan tegenstrijdige gevoelens. Eensklaps keek hij op en de dominee merkte met voldoening, dat er onrust lag in zijn blik.

„Waar is zij nu?”

„In mijn studeerkamer.”

De oude Dominee van Horasjö

2

„Alleen?”

Neen, met haar Heer en Heiland.”

Arne voelde een oogenblik de nabijheid van het heilige. Er lag een groote kracht in de eenvoudige, besliste wijze, waarop de oude dominee over de bovenzinnelijke dingen sprak. De jonge man deed een stap in de richting der deur, maar de dominee versperde hem den weg.

„Vergeef, zooals je vergiffenis hoopt te ontvangen, en dank God, dat hij je hardheid niet even streng heeft gestraft als de nalatigheid der arme, jonge moeder,” sprak hij en zag Arne vorschend aan.

Wat hij daar las, moet hem tevredengesteld hebben, want hij liet zijn gast den weg naar de studeerkamer vrij.

Alleen gebleven, ging de oude naar het venster, waar hij langen tijd met gevouwen handen stond. Zijn oog blonk, want hij was getuige geweest van datgene, wat hem het schoonst op aarde toescheen, van vrede en verzoening en diep in zijn hart daalde de zegen, die den vredestichter beloofd is.

II.

Het was in de lijdensweken en men beweerde met recht, dat de dominee nog nimmer zoo aangrijpend gepreekt had, als in dezen tijd, nog nimmer had hij de

hoogheid van den lijdenden Heiland, de heerlijkheid van den geopenenden hemel zoo diep doen gevoelen. Toch was er geen extase in zijn woorden, maar kalme, heilige overtuiging. Geen opwindende, maar vernieuwde levenskracht was de vrucht zijner prediking.

De meest aandachtige van zijn toehoorders in die dagen was Marika. Bij iedere godsdienstoefening zag men haar zitten in de oude familiebank, en vaak scheen het haar, dat hij alleen tot haar het woord richtte en zij dronk zijn woorden begeerig in met dorstend verlangen.

Marika verwachtte haar tweede kind en zij dacht, dat zij bij de geboorte daarvan sterven zou. Daarom ook ging zij zoo trouw naar het Godshuis, zij wilde haar gedachten op de andere wereld richten en niemand kon haar daarbij zoo behulpzaam zijn als haar oude leeraar. Hij begreep, wat ze noodig had, en gaf het haar.

Gewoonlijk wachtte ze hem bij het einde der godsdienstoefening op en liep met hem naar huis. Op een dag, toen hij uit de kerk kwam, stond zij niet aan den uitgang, en hij miste haar. Maar hij behoefde toch niet alleen te gaan. Helge, de zoon van den molenaar, hield hem dien dag gezelschap. Deze was drie jaar geleden aangenomen en men zag hem nog nu en dan in de kerk. Hij was een krachtige jonge man, van wien men veel kon verwachten, veel goeds — of veel kwaads.

Den tekst, waar dominee over gepreekt had, vond men in het 27ste hoofdstuk van Mattheus.

„Wat waren de menschen in den tijd van Jezus toen dom,” meende Helge.

„Dommer dan de menschen tegenwoordig?” vroeg dominee.

„O ja zeker. Te denken, dat ze aan Barrabas de voorkeur konden geven boven Jezus! Dat ze een moordenaar, zoo gevaarlijk voor de maatschappij, boven Hem konden voortrekken, die hun nooit iets anders dan goeds had gedaan. Dat maakt de heele geschiedenis onwaarschijnlijk.”

Helge bewonderde zijn eigen welsprekendheid en meende volkomen gelijk te hebben.

„En je zoudt niet denken, dat de menschen ook heden nog Barrabas boven Jezus zouden kiezen?” vroeg de oude man rustig. „Heb je het zelf nooit gedaan?”

„Ik?” vroeg Helge met oprechte verbazing.

„Ja, jij!” antwoordde de predikant en hij keek den jongen man aan met dien liefdevollen, onderzoekenden blik, die hem eigen was.

„Nooit,” antwoordde Helge.

„Moge je er nooit toe komen, het te doen,” sprak de grijsaard.

„Zoo dom zal ik wel niet zijn,” zei Helge vol zelfvertrouwen.

De oude schudde het hoofd.

De keus is niet zoo gemakkelijk, als je meent, Helge,” sprak hij. „Verstand alleen helpt niet, geheel ons wezen moet deel nemen aan de keuze.”

Helge vond, dat de dominee de zaak te diep opvatte, hij begreep hem niet, maar er kwam een uur, eenige maanden later, dat hij den grijsaard beter verstond.

Het was een echt noordelijke zomernacht met weifelend licht over heuvel en dal. Het was een nacht vol rust, maar zonder slaap, de nacht van het vreugdevolle waken, het feest van het licht in de natuur.

Maar in den feestnacht van het licht zijn ook de machten der duisternis bezig, dat wist de oude dominee van Hornsjø en hij ging uit als strijder des lichts om te zien, of hij den vorst der duisternis niet hier of daar eenigen buit kon ontrukken.

Er was vrolijkheid in den dans, en de sterke drank stroomde als vuur door de aderen der dansers, lokte den een hierheen, den ander daarheen op woeste en gevaarlijke wegen.

Helge bevond zich onder de jonge feestvierders. Hij danste het best van allen en dronk dapper. De vurige drank maakte hem niet wankel, hij danste des te beter, hoe meer hij dronk, maar hij danste dan ook met het mooiste meisje van het dorp en hij hief haar hoog van den grond onder het dansen. Ze lachte hem toe. Het bewustzijn dat afgunstige, nijdige blikken dit zagen, vermeerde nog slechts zijn trotsche vreugd. Hij was jong en sterk, en zijn dolk was scherp, zoodat de mogelijkheid van een gevecht hem niet afschrikte.

Daar legde zich een hand op zijn schouder. Helge

keerde zich bliksemsnel om, en sloeg de hand aan het geveest van zijn dolk. Maar het was slechts de oude dominee.

„Ga een eindje met mij mee door het bosch, ik heb je wat te zeggen,” sprak deze.

„Ik heb nu geen tijd,” verklaarde Helge.

„Ik heb een ernstige boodschap voor je, die lijdt geen uitstel,” sprak de dominee. „Kom!”

Onwillig volgde Helge, maar toen hij eenige schreden met den oude was gegaan, overviel hem de angst voor de tijding, die deze bracht. Was iemand ziek of dood?

De gevoelens van den jongen man waren verward en onrustig en hij wist zelf niet, dat het gevoel dat hem voornamelijk vervulde, ergernis was, omdat de tijding, welke die dan ook zijn mocht, hem in zijn vermaak gestoord had.

Het was stil en zwoel in het bosch. De oude man liep rustig en peinzend naast den jongen. De een was in harmonie met den lichtenden vrede van den zomernacht, de ander vol van het nachtzwoele gistende natuurleven. Plotseling stond Helge stil.

„Zeg mij, wat er gebeurd is!” riep hij uit.

Ook de dominee stond stil.

„Wat er gebeurd is?” herhaalde hij met plechtigen eenvoud. „Dit is er gebeurd, dat iemand zijn leven heeft gegeven om een ander uit de handen van den booze te verlossen, maar ook dit is gebeurd, dat die ander den

moordenaar tot zijn heer heeft gekozen en niet zijn Verlosser. Wien verkies je, Helge, Jezus of Barrabas?”

Dit was dus de belangrijke tijding! Het was zoo iets heel anders dan Helge verwacht had, dat hij er door gegrepen werd, alsof iets bovennatuurlijks hem plotseling verschenen was. Hij voelde zich getroffen, maar de wilde natuur in hem toonde zich als een gewond dier en wilde zich verdedigen.

„Wie is Barrabas? Het meisje daarginds?” vroeg hij hoonend.

„Neen, Barrabas is de booze in je eigen hart.”

„Dat is monnikenmoraal, de krachten der natuur en de neigingen der jeugd tot zonde te maken,” sprak Helge en hij trachtte den blik van den oude te trotseeren.

Maar het duurde niet lang, of hij moest zijn oogen neerslaan. Hij bloosde, misschien gedeeltelijk uit schaamte, maar voornamelijk uit ergernis, dat hij zich zoo weinig had kunnen handhaven.

„Helge, zie terug naar die weide, waar de dansmuziek en het vroolijke lachen weerklinkt. Je kent het alles, wat je daarheen terugroept en lokt. Je verlangt terug te keeren, ja, je eischt het als je recht. Welnu, doe het, indien je kunt. Ik kan je niet terughouden, maar ik weet dat je Eén op je weg zult vinden, die het wel vermag. Daar staat Hij, de met doornen gekroonde, en verwacht zijn vonnis van jou. Niet vóór je Hem van je pad verwijderd hebt, zul je kunnen gaan, waarheen je gaan wilt. Hoor

je niet zelf, hoe in je oproerige woorden, in het wilde verlangen in je hart de kreet weerklinkt: „Neem dezen weg, en laat Barrabas los?”

Helge was een lichtbewogen, impulsieve natuur. Hij stond met saamgeknepen handen te strijden tegen zijn ontroering, maar trots al zijn inspanning barstte hij los in een snik.

„Wien kies je, Helge?”

„Ik kan niet,” antwoordde hij met moeite.

„Wien wil je kiezen?”

„Barrabas is sterker dan ik,” sprak hij als gedwongen. De oogen van den oude straalden.

„Kies Jezus en Hij zal je vrij maken.”

Er lag in deze woorden een overtuiging, die de vrucht van ervaring zijn moest, maar het was Helge, alsof ze tenminste wat hem betrof, het onmogelijke eischten. De dominee zag het en voegde er bij:

„Denk er aan, dat Hij het is, die je zal vrij maken, je behoeft Hem slechts te kiezen, slechts vrij te willen zijn.”

Onder het gesprek had de predikant den weg naar de pastorie ingeslagen. Helge volgde, nauwelijks wetende, wat hij deed. Hij had andere dingen om aan te denken.

„Het ergste is, dat ik niet eens ernstig wil,” sprak hij een oogenblik later en hij dacht, dat deze bekentenis den predikant verschrikken zou, maar de oude verheugde er zich over.

„Nu zie je toch, dat de natuur boos is, niet eens in staat het goede te willen,” sprak hij. „En je dacht het recht te hebben, de eischen der natuur blindelings te volgen?”

Helge sloeg de oogen neer en zweeg, want hij kon geen antwoord vinden op deze verootmoedigende waarheid.

„Maar God zal den goeden wil in je werken, indien je slechts *wilt* willen,” ging de grijsaard voort.

Een weemoedig, haast medelijdend lachje verdreef den overmoedigen trek om Helge's mond. Zich jong en sterk te voelen, in staat tot groote daden, en dan opeens te ontdekken, dat men niet eens in staat is het goede te willen! Ach, dat is bedroevend!

Helge ging mee naar de pastorie, maar was dien avond een weinig spraakzame gast. Hij voelde zich verdrietig. De overwinning, die hij behaald had, had hij niet bedoeld, niet gewild. Veel liever had hij zijn lust gevolgd. Waarom mocht hij alleen niet doen, wat zooveel anderen deden? Waarom moest hem juist de met doornen gekroonde verschijnen, zoodat hij Hem niet voorbij kon gaan?

En alsof de oude Helge's gedachten geraden had, begon hij te spreken:

„Toen ik jong was, als jij, had ik eens op een nacht een wonderbaren droom. Nu zijn droomen wel bedrog, maar wanneer ze, zooals deze ons een diepe waarheid

duidelijk maken, dan herdenkt men ze toch gaarne. Ook wist ik die waarheid wel reeds, maar door mijn droom werd ze mij toch sterker bewust. Wil je den droom hooren?”

Ja, dat wilde Helge, en de oude vertelde.

„Het was, als bevond ik mij te midden van een zorgeloze menigte. We verwachtten iets, dat gebeuren moest. Jezus moest gekruisigd worden en we stonden daar om hem voorbij te zien gaan. Plotseling, zonder dat iemand mij dat gezegd had, wist ik, dat ik meegekruisigd worden zou. Met afgunst zag ik naar al die anderen en ik verbaasde mij, waarom juist ik uitgekozen was, met Jezus zulk een smartelijken dood te sterven. Ik voelde mij wanhopig daarover en ik vond het onrechtvaardig. Maar opeens stond Jezus in ons midden. Hij stond daar, bleek, gehoond, geslagen en zwijgend, op weg naar Golgotha. Mijn blik was als geboeid aan dat bleeke gezicht, waarop de goddelijkheid blonk door alle vernedering heen. Ik keek en keek en bij dien aanblik werd ik innerlijk veranderd. Mijn hart werd gegrepen door een geheel nieuwe liefde; de afschuw, met Jezus door lijden en dood te moeten gaan, sloeg om in vreugde. Met Jezus! Dat was eer, dat was heerlijkheid, waarheen het ook ging! Ik verbaasde mij, dat juist mij dit heerlijke voorrecht te beurt viel, dat ik voor niets ter wereld zou hebben willen missen. Zoo had één blik op Jezus mij veranderd. Ik stond in gespannen verwachting, dat de Zoon des men-

schen zich tot mij zou wenden met de woorden: „Heden zult gij met mij in het Paradijs zijn!” Maar terwijl ik wachtte, ontwaakte ik uit mijn droom.”

„En hebt u de woorden nooit vernomen?” vroeg Helge. De oude lachte.

„Neen,” sprak hij. „De roepstem tot het Paradijs vernam ik nog niet, want mijn uur was nog niet gekomen, maar nu komt het wel spoedig. Ik had toen een lang leven voor mij en vele beproevingen.”

De dominee zweeg, in herinneringen verdiept, en ook Helge verzonk in gedachten. Door het open venster, waarbij zij zaten, stroomde de nachtlucht naar binnen, vol frissche geur van het kiemende leven daarbuiten, en de korte schemering van den zomernacht lag op de aarde.

Helge dacht aan hetgeen hij zooveel gehoord had en in verband met hetgeen hij zoo juist had doorleefd, trof het hem diep. Hij voelde zich als gegrepen door Eén, die sterker was dan hij en een bovenaardsche liefde scheen zijn hart te vervullen. Moest hij zich overgeven? Kon hij gelooven, dat er werkelijk iemand was, die hem trok, — en, dat dat de Christus was van het Evangelie, de Zoon Gods en des menschen? Of moest hij gelooven, dat het slechts vreemde inbeeldingen waren, opgewonden fantasieën van zijn sterk gespannen gevoel? Wat wilde hij gelooven? Dat het Jezus was? Maar dan moest hij zichzelf verloochenen en Hem volgen. Wilde

hij niet gelooven, dan kon hij zijn eigen lust volgen. Nu zag hij, dat de oude dominee gelijk had gehad, toen hij zeide, dat het niet alleen met het verstand was, dat men de keuze deed, maar met alle krachten van ons geheele wezen.

„Vader,” sprak hij plotseling en keek op, „hebt u ook voor de keuze gestaan?”

„Ja, mijn jongen.”

„En u koos Jezus?”

„Dien nacht, toen ik wakker lag en mijn droom overdacht, en de betekenis daarvan, toen koos ik Jezus, en ik besloot, dat ik de Zijne wilde blijven, het kostte, wat het wilde. Maar Helge, men kiest niet eens voor al, men staat telkens weer voor de keuze. En zooals je daareven zeide: Barrabas is sterker dan onze wil. Neergeworpen, verheft hij zich weer, verdreven komt hij terug.”

De grijsaard zweeg, maar Helge's belangstelling was opgewekt, hij wenschte meer te hooren, en na een kleine aarzeling, ging de dominee voort:

„Er kwam een tijd, dat het duister voor mij werd. Het was een aardsche liefde, die mij bedroog en er was veel bitterheid in mijn leed, want ik had veel te vergeven en ik kon niet, en wat erger was, ik wilde niet. Ik meende het recht te hebben, wrok te koesteren, en ik voedde wrok, bitteren wrok. Misschien herinner je je nog van de catechisatie, wat hierover geschreven staat, wat het oordeel over de onverzoenlijken zijn zal?”

„Indien gij den menschen hunne misdaden niet vergeeft, zoo zal ook uw Vader uwe misdaden niet vergeven,” sprak Helge.

„Je herinnert je de woorden nog goed,” sprak de grijsaard met een zwak lachje. „Ja, men leert die dingen gemakkelijk van buiten. Maar het hart leert ze zoo gemakkelijk niet! Ik wilde ook verder den Heer toebehooren, ik bad, maar mijn gebeden bleven onverhoord — je weet waarom — en mijn geestelijk leven kwijnde weg. Ik voelde dat, en het maakte mij ongelukkig, ofschoon ik in den beginne de oorzaak van mijn smart niet kende. Ik meende, dat het leed, dat anderen mij aandeden, de grond van mijn droefheid was, en mijn hart werd bitter tegen God, die mij zoo hard en onrechtvaardig behandelde. Ziek en ongelukkig besloot ik een reis naar het Zuiden te ondernemen, waartoe een vriend, die mijn somberheid genezen wilde, mij had uitgenoodigd. De reis moest mij afleiding geven, maar de afleiding gaf mij geen rust. Zoo kwamen wij aan een heerlijk plekje in het Zuiden van Beieren, waar hooge bergen hun boschrijke hellingen en met sneeuw bedekte toppen in klare bergmeren weerspiegelen. Op een middag liep ik alleen in sombere, bittere gedachten verdiept, en ik wist zelf niet, waarheen ik ging. Eensklaps eindigde mijn weg. Ik keek op en bevond mij op een hoogte, vlak voor een in hout gesneden beeld, dat de kruisiging voorstelde. De Heiland hing aan het kruis tusschen de beide moordenaars. Ze

waren meer dan levensgroot. Ik weet niet, of het een beroemd kunstwerk was of niet, want ik beschouwde het niet met den blik van een kunstenaar — maar één ding weet ik, dat het gezicht mij diep ontroerde. Was het misschien omdat het zoo geheel onverwacht kwam? Het was als een machtige roepstem tot mijn bittere gedachten: Tot hertoe en niet verder! De korte schemering van het Zuiden was gevallen, en in het duister scheen het beeld van den lijdenden Heiland leven te ontvangen, het bloed sijpelde uit handen en voeten en droppelde neder van het met doornen gekroonde hoofd, lijden en dood stond op het aangezicht geschreven. Mijn droom stond weer vóór mij en ik dacht aan de groote liefde tot Christus, die eenmaal mijn hart vervuld had, en langzamerhand daaruit verdwenen was. Ik zag mij als een afvallige. Ik had gebroed over het leed, dat mij opgelegd was, ik had het onrecht niet willen vergeven, dat mij was aangedaan. Maar wat was mijn lijden vergeleken bij dat van het Lam Gods? Wat het onrecht, dat ik te vergeven had, vergeleken bij hetgeen de Heer mij te vergeven had? Ik knielde neder niet voor het beeld, maar voor de werkelijkheid, die het zoo overweldigend voorstelde. Ik zag op tot het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegdraagt, en ik las in de smartelijke trekken, in den pijnlijken dood de waarheid: „Dat leed ik voor u, gij hebt mij gekruisigd.”

Ik voelde mij gebroken en genezen te zelfder tijd.

Nooit te voren had mijn zonde mij zoo ontzettend groot toegeschenen, maar de liefde van Jezus Christus was toch nog grooter, en de sterkste verwon. Ik kan niet zeggen, dat ik in die ure een keuze deed, ik werd verkozen. Als de man, die in handen der roovers gevallen was, zoo werd ik gevonden door den barmhartigen Samaritaan.

Wat ik toen ondervond, kan ik het beste zóó beschrijven, dat mij op mijn weg plotseling een licht omstraalde van een glans, sterker dan het zonnelicht, en ik hoorde een stem uit den hemel. Toen ik opstond en verder ging, wist ik, dat ik tot een nieuw leven ontwaakt was. Het was duister om mij heen, maar in mij was het licht geworden, en toen ik dacht aan hen, die mijn liefde bedrogen hadden, gevoelde ik met verbazing, dat alle wrok verdwenen was. Ik gunde hun het gestolen geluk, want de Heer was mijn deel, de liefde van Jezus had mij op nieuw gegrepen en thans zevenmaal zoo krachtig als voorheen.”

Juist toen de oude zweeg moest de zon opgegaan zijn, want een gouden glans geluwde over het lichtgroene bosch en de grauwe bergen. Een lichte wind ritselde in de boschjes voor het venster en een vogel begon te zingen.

Plotseling hoorde men gejoel en gelach. Eenige pretmakers kwamen thuis van hun feest. Ze waren weinig in overeenstemming met de reinheid der ontwakende

natuur. Helge keek hen na met een ernstigen, peinzenden blik.

„Ik heb een anderen nacht gehad, dan ik gisteren verwachtte,” sprak hij.

„En spijt het je?”

„Neen,” sprak Helge en stond op. „Ik weet immers, wien ik kiezen wil. Maar hoe kan ik weten, of ik deze zelfde keuze zal kunnen doen, als de vraag weder tot mij komt?”

De oude dominee stond op om afscheid te nemen van zijn jongen gast. Hij legde hem zijn beide handen op de schouders.

„Ik heb je vannacht met het verhaal van droomen en levenservaringen bezig gehouden, maar ik wil je iets beters ten afscheid geven,” zeide hij. „Neem deze woorden aan uit den mond van je Heiland: „Blijft in Mij en Ik in u. — Ik ben de wijnstok en gij de ranken; die in Mij blijft, en Ik in hem, die draagt veel vrucht; want zonder Mij kunt gij niets doen.”

III.

De rolgordijnen waren neergelaten om het heete en felle licht der Julidagen buiten te sluiten, maar toch was het warm in het vertrek en Marika, die te bed lag, vond het licht nog te scherp. De oogen schenen groot in het

bleeke gezichtje, en ze hadden een onrustige, half angstige, half weerspannige uitdrukking, die duidelijker dan woorden van een leed sprak, waaraan het onmogelijk scheen, zich te gewennen en dat ze evenmin van zich af kon zetten.

De zieke keek voortdurend naar de deur. Deze ging eindelijk half open en de dominee trad binnen. Marika hief zich half op in bed en reikte hem de hand, die wit en doorschijnend was geworden. De oude dominee zette zich naast haar neer, en verborg onder een aanmoedigend lachje de ontroering, die hem beving, toen hij haar daar zoo krachteloos zag liggen, als een geknakte bloem.

„Waarom word ik toch maar niet beter?“ vroeg ze, terwijl ze weer in de kussens terugzonk.

Hoe zacht en welgespreid ze ook waren, de zieke vond daarin geen rust.

„Waarom, waarom, altijd waarom!“ sprak de dominee zacht berispelend.

„Is het dan verboden te vragen?“ barstte Marika uit. „Moet ik dan zwijgen en doen, als was er niets, terwijl alles in mij „waarom“ roept?“

„Vragen staat vrij,“ zei de dominee, „en het antwoord zal komen op zijn tijd. Maar om dat te kunnen vernemen, moet men stil zijn en luisteren, anders verstaat men niets anders dan zijn eigen vragende klacht.“

Marika sloot de oogen.

„Nu ben ik stil, nu zal ik luisteren,“ sprak zij moede.

De oude dominee van Horasjö

3

De dominee hield haar hand nog in de zijne, krachteloos en slap was de druk harer hand. In den eenen vorm na den anderen viel de smart dit teedere wezen aan, dat zoo blijde en zorgeloos geweest was. Het scheen meer te zijn, dan ze dragen kon. Zelfs de oude dienstknecht van God voelde zich geneigd te vragen:

„Mijn God, waarom?“

Een oogenblik zwegen beiden. Gedempt drong een weerklank van het gonzende zomerleven daarbuiten tot de ziekekamer door, een groote vlieg bonsde tegen de zoldering en de pendule tikte onder de glazen stolp. Marika keek op met teleurgestelden blik.

„Ben ik nu niet stil geweest? Ik heb geluisterd, maar eenig antwoord heb ik niet ontvangen.“

„Tot wien was je vraag gericht?“

„Tot wien? Tot God natuurlijk.“

„Ben je daar zeker van? Kan men tot God komen met ongeduld in het hart? Was de stem van het oproer wel volkomen tot zwijgen gebracht?“

„Maar wat moet ik dan doen?“ barstte ze los. „Ik kan toch niet helpen, dat ik voel, zooals ik voel? Ik kan mij zelf toch niet veranderen?“

„Nee, dat is waar, maar God kan het wel, en waar-schijnlijk is dat de arbeid, waaraan Hij op het oogenblik bezig is.“

Er was verbazing in de oogen van de zieke.

„Zeg mij alles, wat je verontrust,“ ging de oude voort,

„en laat ons dan te zamen Gods antwoord trachten te verstaan.“

„Toen ik mijn kind niet kon of wilde verzorgen,“ begon Marika, „werd het mij opgelegd als een taak, en hard werd ik gestraft, omdat ik dien plicht verzuimde. Maar nu, nu ik mij had voorgenoemen een voorbeeldige moeder te zijn en goed te maken aan mijn tweede kind, wat ik aan mijn eerste verzuimd had, nu wordt het mij onmogelijk gemaakt, ook maar het allerminste te doen. Hier lig ik nu al twee maanden, vergeefs smee ik om krachten om mijn moederplicht te kunnen vervullen. Ik ontvang ze niet. Dag aan dag dezelfde onrust en uitputting. Ik ben gedwongen, mijn kleinen jongen geheel aan anderen over te laten, ternauwernood, dat ik hem zien mag. Waarom doet God dat? Nu ik mijn plicht vervullen wil, mag ik niet. En weldra zal ik voor Arne niets zijn dan een last, hij moet het immers ook moe worden. Waarom mag ik niet sterven? Daarop had ik mij voorbereid.“

„Je had je voorbereid, je God in lichte klaarheid te ontmoeten, niet zooals Hij gekomen is, in duisternis gehuld.“

Weer bleef het eenige oogenblikken stil en het gezoem der vliegen tegen de vensterruiten achter de neergelaten gordijnen was het eenige geluid, dat de stilte verbrak.

„Als ik gelooven kon, dat het God was, zou het mij lichter vallen,“ sprak Marika eindelijk, „maar waarom zou Hij niet willen, dat ik mijn kind zelf verzorgde?“

„Je moet leeren, je wil naar den Zijnen te buigen.“ „Maar ik wil nu doen, wat allen als mijn plicht beschouwen.“

„Het is onze eerste plicht ons te voegen naar Gods wil, zelfs indien die regelrecht tegen onze opvattingen indruischt. De bede: „Uw wil geschiede“ moet zonder voorbehoud worden uitgesproken; eerst, als we dat kunnen, zullen wij bereid zijn, onzen Heer te ontvangen, hoe Hij ook komt, en Hem te volgen, waarheen Hij gaat.“

„Is het dan werkelijk Zijn wil, dat ik hier werkeloos zal liggen, terwijl anderen mijn plichten vervullen?“

„Dat spreekt vanzelf, je hebt die ziekte toch niet zelf gekozen? Draag die geduldig te Zijner eere!“

„Maar hoe lang?“ vroeg ze droevig. „Het schijnt dat er nooit een einde aan zal komen.“

„Bid dat Gods wil met je geschiede door je lijden, onverschillig of het kort duurt of lang.“

„Bid voor mij!“ zei Marika en vouwde de handen. De dominee knielde bij haar bed en bad. Hij bedekte zijn gelaat niet onder het bidden, maar hield het opgeheven tot God en het was, terwijl hij bad, als zag hij Hem. De rust van zegevierend doortreden strijd lag op zijn aangezicht. Hij zelf had den vrede gevonden, die alle verstand te boven gaat en het was Marika, alsof hij thans niet langer behoefde te leven tot zijn eigen volmaking, maar om anderen te brengen tot den vrede, dien hij had gevonden.

IV.

De oude slang laat niemand met rust. De verzoeker heeft duizend verborgen wegen naar het hart des menschen en een scherp blik om de minste fout in de geestelijke wapenrusting te ontdekken, en hoe beter gewapend een strijder is, met des te grooter list tracht de vijand hem te verschalken.

De verzoeker loerde sinds lang op den ouden dominee van Hornsjö, want deze trad hem overal in den weg en deed hem veel afbreuk.

Eenige dagen na het bezoek van den dominee bij Marika kwam Arne naar de pastorie. Er lag een ongewone warmte over het wat koele wezen van den jongen man en hij drukte de hand van den predikant hartelijker dan hij gewoon was. Arne was niet licht geneigd anderen te bewonderen, maar nu was er toch iets van bewondering in zijn blik. Hij kon niet begrijpen, hoe de oude zieleherder het aangelegd had, een zoo weldadige kalmte over Marika's onrustige ziel uit te storten. Ze was nu veel rustiger en de dokter gaf goede hoop. Arne kwam om zijn dank uit te spreken en die dank kwam voort uit het diepste zijner ziel. Wel hinderde het hem, dat het een ander gelukte, wat hij niet tot stand had kunnen brengen, vooral, waar het den invloed betrof, dien hij uitoefende op zijn eigen vrouw, maar zoo was het nu eenmaal, de woorden van den ouden leermeester hadden meer uitgewerkt dan die van den echtgenoot en

juist in de overwinningen, die deze op hem behaald had. „Je bent sterk,” fluisterde de verzoeker, „je geest heeft een groote macht over je medemenschen. Je bent een dienstknecht Gods boven anderen. — Hij kan je niet missen hier in Hornsjö.”

En de eene herinnering na de andere dook op in het hart van den ouden zieleherder, en hij bedacht, hoe steeds zijn takt, zijn wijsheid, zijn menschenkennis hem geholpen had, ook in de moeilijkste gevallen.

Een kloppen op de deur wekte hem uit zijn aangename overpeinzingen.

Het was de smid. Dat hij geen bedroefde was, die troost en leiding kwam zoeken, zag men al dadelijk. Hij kwam naar de pastorie met het verzoek, het schoolgebouw te mogen gebruiken voor zijn bijeenkomsten. Hij was namelijk begonnen, bijbellezingen in de smidse te houden, maar die bleek te klein te zijn en te ongeschikt.

Nu was de dominee nooit erg ingenomen geweest met het evangelisatiewerk van den smid, hij was bang dat het tot sektievorming zou leiden, maar vreedzaam van aard, had hij hem niets in den weg willen leggen, vooral, omdat hij niet wist, of ook deze arbeid wellicht niet tot een zegen kon worden. De dominee had een groot en edel verlangen, veel te wezen voor hen, die hem op de een of andere wijze noodig konden hebben, en voor zijn gemeente wilde hij een herder zijn, een vader; maar hij wilde daarin alleen zijn, en die wensch

Arne was rechtvaardig genoeg, dat te komen erkennen.

De dominee, die Arne kende, wist wat deze bekentenis hem moest kosten. Hij waardeerde het offer ten volle en zorgde, dat niet de minste schijn van triomf zich mengde in de vreugde, die hij uitsprak. De twee mannen scheidden van elkander beter vrienden dan ooit te voren.

Toen Arne door den tuin van de pastorie liep, viel zijn blik op eenige prachtige, halfontloken rozen. Thuis op Hornsjö waren de rozen nog zoo ver niet, maar de tuin van de pastorie lag op het Zuiden, beschut voor iederen kouden wind. Arne was altijd vormelijk en nimmer impulsief, hij begreep daarom zelf niet, hoe hij er toe kwam, de hand naar de mooiste roos uit te strekken, maar hij keerde zich om en riep den dominee, die hem voor het venster stond na te kijken, toe:

„Mag ik die meenemen voor Marika?”

Een glimlach en een vriendelijk knikje was het antwoord. Arne plukte de roos en ging, en de predikant verheugde zich over die kleine gebeurtenis, waarin hij het bewijs zag van het toenemende vertrouwen dat de teruggetrokken jongeman in hem stelde.

Arne verdween weldra in het bosch, en de dominee dacht alleen te zijn waar hij stond voor zijn open venster. Maar dat was hij niet. De verzoeker was bij hem en fluisterde hem zijn meest uitgezochte, meest gevaarlijke vleierijen toe. Hij wilde den oude verstrikken

scheen hem vooral nu gerechtvaardigd, nu hij juist stond te overdenken, hoe uitstekend hij eigenlijk zijn taak vervuld had. De verzoeker, naar wien hij zooeven geluisterd had, wekte gedachten van hoogmoed op in het anders zoo nederige hart.

In plaats dadelijk zijn toestemming te geven zooals de smid verwacht had, begon hij hem te spreken over zijn evangelisatiearbeid en vroeg hij hem of hij meende, daartoe van God geroepen te zijn en of hij die taak niet eer zelf op zich had genomen, en hij verzocht hem wel te bedenken, hoe groote verantwoordelijkheid het predikambt met zich brengt en hoeveel zwaarder die verantwoordelijkheid te dragen is, wanneer men die zich zelf heeft opgelegd.

In dit alles lag nu wel geen kwaad, maar een zekere meerderheid in zijn toon en een zekere gekrentheid, alsof hij zich in zijn herderlijke waardigheid verkort voelde door de aanmatiging van den smid, prikkelde dezen tot een overmoedig antwoord en het gesprek tusschen deze twee, die het toch in den grond zoo volkomen eens waren, werd tot een scherpe woordenwisseling, waarover de verzoeker zich in stilte stond te verheugen.

Verontwaardigd verliet de smid ten slotte de pastorie zonder zijn doel bereikt te hebben.

De predikant, die nog niets van den hoogmoed in zijn eigen hart bespeurde, beschuldigde van zijn kant den smid van hoogmoed, omdat deze den gerechtvaardigden

en welgemeenden raad van zijn leermeester zoo slecht had opgenomen.

In deze gemoedsstemming ging hij naar een zieke, maar zijn gedachten waren verstrooid. Wel ontbrak het hem niet aan woorden van troost en opwekking, hij was zóó gewoon ze uit te spreken, dat ze hem altijd ten dienste stonden, zoodra hij ze noodig had, maar toch voelde hij, dat er heden iets in ontbrak, het bleven slechts woorden.

De zieke dankte hem met tranen in de oogen en drukte zijn hand tusschen haar beide handen, zooals gewoonlijk, maar dominee gevoelde toch, wat de zieke zelf niet vermoedde — het zou niet in haar opgekomen zijn, zoo iets te denken! — dat zijn bezoek haar niet tot werkelijken zegen was geweest.

In gedrukte stemming verliet hij de zieke in het bewustzijn, niets voor haar te hebben kunnen doen. Hij wist heel goed, dat het gesprek met den smid de oorzaak van zijn gedruktheid was en hij ergerde zich des te meer over den man, die zijn arbeid dus onvruchtbaar maakte. Het was weer de onzichtbare verzoeker, die de ergernis tegen den smid in hem opwekte, opdat hij er niet toe zou komen, zich zelf te onderzoeken en zoo den dieperen grond van zijn onrust te leeren kennen.

Maar er sprak in het hart van den ouden dominee nog een andere stem, die hem nog gemeenzamer was dan die van den verzoeker:

gekomen waren. En zijn hart werd vervuld van een heilige smart en zijn oogen bliksemden van heiligen toorn. „Wijk van mij, Satan!” riep hij uit.

Hij vouwde de handen en stond een oogenblik onbewegelijk. Hij streed, hij bad.

Hij merkte niet, hoe mooi het was om hem heen, hij voelde slechts de smart over zijn zonde, en de benauwdheid van zijn strijd, die hem nog wachtte vóór de geest van hoogmoed uitgedreven was.

Hij merkte ook niet, hoe een aankomend meisje, dat voorbijkwam, hem in het oog had gekregen, zijn uitroep had gehoord, en nu verbijsterd naar hem stond te staren. Eerst, nadat hij zijn onderbroken wandeling weer had voortgezet, zonder haar evenwel op te merken, herkreëg ze de macht zich voort te bewegen en ze holde weg, zoo snel ze kon. Zoodra zij iemand ontmoette, vertelde zij, dat de dominee daarginds bij den Falknab met den duivel vocht. Eerst twijfelde men aan de woorden van het meisje en lachte men haar uit, maar, daar ze volhield en verzekerde, dat ze het met eigen oogen gezien had, ging men voor alle zekerheid maar eens kijken, het kon wezen, dat eenig kwaad den dominee daar overkomen was, en dat het kind het op haar manier weergaf.

Maar bij den Falknab vond men geen spoor van gestreden strijd. De zon was ondergegaan, maar het licht toefde nog op de bergen, de avond was heerlijk en stil.

Men besloot juist, maar weer terug te keeren, toen

„Indien het mogelijk is, zooveel in u is, houd vrede met alle menschen.”

De dominee stond even stil; om hem heen op de begroeiende hellingen der bergen lichtte de ondergaande zon. Maar hij zag het niet, geheel in beslag genomen door den strijd, die in zijn ziel aanving.

Hij vroeg zich af, of hij werkelijk voor zooveel in hem was, het mogelijke had gedaan, om vrede te houden met den man, die daareven met wrok in het hart zijn woning verlaten had, en op wien hij zelf vertoornd was — want dat was hij, hij kon het niet ontkennen.

Hij ging het geheele gesprek nog eens weer door, en overdacht de woorden, die gesproken waren.

De verzoeker, die zich zijn prooi zag ontsnappen, spande al zijn krachten in om de aandacht van den ouden man bij die woorden te bepalen, die de smid zich had laten ontvallen; maar de andere, de sterkere, waarnaar de grijsaard meer gewend was te luisteren, herhaalde de woorden, die hij zelf gesproken had. Toen trachtte de verzoeker het gerechtvaardigde van die woorden in het licht te stellen, maar de andere stem herinnerde hem aan den toon, ja, hij drong nog dieper door, tot de gemoedsgesteldheid en het gelukte haar ten slotte den verborgen grond van hoogmoed bloot te leggen. Toen werden de oogen van den oude geopend en hij zag den vijand, hij zag wie het was, wien hij plaats in zijn hart had gegeven, en hij begreep van waar zijn gedachten

de oude dominee aan kwam wandelen. Hij liep niet zoo snel als gewoonlijk, het hoofd hield hij gebogen, als vermoed van den strijd.

Eensklaps, gevoelende dat hij niet alleen was, keek hij op. Vlak voor hem stond de zwijgende groep jonge mannen, die hem eerbiedig, haast angstig beschouwden.

„Wat is het?” vroeg hij, en, toen niemand antwoordde, voegde hij er bij: „Kan ik iets voor jullie doen?”

Ze keken elkaar verlegen aan en eindelijk antwoordde de stoutmoedigste onder hen, dat ze gehoord hadden, dat er hier boven gevaar dreigde.

„Wat voor gevaar?” vroeg de dominee en keek om zich heen. Toen deelde de jonge man mee, wat het meisje verklaarde gezien te hebben. Met een verontschuldigd lachje voegde hij er bij, dat ze haar woorden natuurlijk geen geloof hadden geschonken, want heden ten dage raakt niemand meer met den duivel handgemeen, maar ze waren in allen gevalle maar eens komen kijken; je kon niet weten, of er niet een kwaadwillige was geweest die den dominee aangerand had.

„En geloof je werkelijk, dat tegenwoordig de menschen niet meer handgemeen kunnen raken met den duivel?” vroeg de dominee.

„Wel neen.”

„Maar ik heb het daareven toch met hem aan den stok gehad, het kind heeft volkomen gelijk.”

De jonge mannen keken hun dominee verwezen aan. Hij glimlachte droevig.

„Zie je,” sprak hij, „Satan is niet dood, hij loert nog altijd op ons, maar hij verschijnt niet zichtbaar meer met staart en bokspooten, zoodat we van hem schrikken zouden. O, neen, daar is hij te slim voor geworden; snel en onzichtbaar komt hij als de gedachte, verleidelijk als het gevoel en hij maakt zich meester van al onze woorden en handelingen, zonder dat we er iets van merken. Zoo komt hij in 't verborgen als een sluipmoordenaar. Weest voor hem op je hoede, kinderen, weest altijd gewapend.”

De oude dominee keek hen aan met zijn heldere liefdevolle oogen, die dien avond een droeve uitdrukking hadden. Het was duidelijk, dat hij gewond was, zoo al niet geslagen, in den strijd.

Hij drukte hun de hand en vervolgde zijn weg. De jonge mannen keken hem zwijgend na, in twijfel, hoe ze zijn woorden moesten opvatten.

De dominee was bij den smid geweest. Hij had nederig erkend, waarin hij meende ongelijk te hebben, maar, waar hij het recht aan zijn zijde had, had hij dit recht ook gehandhaafd. Verrast door deze tegemoetkoming, had de smid ook zijnerzijds erkend, dat hij in den ijver van het gesprek meer gezegd had dan hij verantwoorden kon — en weldra waren beide mannen het eens geworden en als broeders waren ze van elkaar gescheiden. De smid zou des Zondagsavonds als er geen kerk was, zijn bijeenkomsten in het schoolgebouw mogen houden

gevoelen, voelde ze zich overbodig, en het brood, dat zij at, bleef haar bijna in de keel steken omdat het genadebrood was. Gewond als ze was aan eenvoudige levensomstandigheden en een druk leven, voelde ze zich misplaatst en ongelukkig, terwijl ze doelloos door de ruime vertrekken van Hornsjö rondliep en voor dame moest spelen, wat ze nooit geweest was. Ze had een schuwe en teruggetrokken natuur en de druk, waaronder ze leefde, maakte haar zwijgend en stug. Ofschoon noch Arne noch Marika het ook maar voor zich zelve wilden erkennen dat Karin's verblijf op Hornsjö het huiselijk leven gedwongen maakte, was het toch zoo. En instinktmatig voelde Karin dit, en dat maakte haar nog schuwer. Gaarne zou ze een betrekking gezocht hebben, maar ze durfde hierover niet met Arne spreken, uit angst ondanikbaar te schijnen.

De eenige plek in Hornsjö, waar ze zich thuis gevoelde, was de pastorie. Daar ging ze nu en dan heen, ofschoon niet zoo vaak, als ze wel gewenscht had; ze was namelijk bang, ook daar last te geven, ofschoon de oude dominee altijd vriendelijk was, en waarlijk blij scheen, haar te zien. Hij bemerkte, dat ze zich tot zijn huis aangetrokken gevoelde en verzocht haar, toch vooral zoo dikwijls te komen, als ze er lust in had. Het kwam er niet op aan, zei hij, of hij thuis was of niet, ze kon altijd wel een plaatsje vinden, waar zij wat lezen kon in zijn boeken, of genieten van zijn bloemen; misschien kon ze ook de

en de dominee beloofde, daar tegenwoordig te zullen zijn.

Ofschoon zodoende alles weer in orde was, ja beter dan tevoren, ofschoon de aanvankelijke nederlaag in een overwinning was veranderd, voelde de oude zich toch gewond in den strijd. Het was een bittere droefheid voor hem, te bemerken, hoe gemakkelijk hij nog door het booze overwonnen kon worden. En de verzoeker trachtte nu van deze gemoedsstemming gebruik te maken. Hij kwam terug en poogde misnoedigheid te wekken in de ziel van den knecht Gods, maar deze kende zijn Heer en God te wel, om te twijfelen aan volkomen vergeving. Hij bad dan ook met zóó groot, zóó kinderlijk vertrouwen tot God, dat de Satan wijken moest en Gods engelen hem weder omgaven.

Arne Barr had een verre bloedverwante van moeders kant, een jong meisje, dat op zeventienjarigen leeftijd ouderloos, arm en eenzaam in de wereld kwam te staan. Zoodra Arne dit hoorde, nam hij haar op in zijn huis, ofschoon hij haar nooit gezien en haar ouders niet gekend had.

Karin werd door Arne en Marika als een gast behandeld. Men gaf haar, al wat ze noodig had, men eischte niets van haar. Dit bewerkte evenwel het tegenovergestelde van hetgeen ze bedoelden. In plaats zich thuis te

oude huishoudster wel wat helpen, die gebrekkig begon te worden. Vooral de laatste veronderstelling, die half in scherts geopperd was, sloeg bij Karin in, die niets liever wenschte, dan zich nuttig te mogen maken. Eens op een dag waagde ze het, Greta bedeesd haar hulp aan te bieden, waarvan deze dankbaar gebruik maakte, en Karin voelde zich gelukkig, als ze mee mocht helpen, den eenvoudigen maaltijd voor den dominee gereed te maken; als hij haar dan vroeg, het middagmaal te blijven gebruiken, als ze den oude de door haar klaargemaakte schotels hoorde prijzen, scheen haar het leven minder zwaar te dragen.

Eens vond ze Greta zóó zwak, dat ze besloot, dien nacht te blijven om haar op te passen en van dien dag af aan, nam Karin haar intrek in de pastorie. Greta's ziekte bleek ongeneeslijk, en de dominee wilde er niet van hooren, haar naar een ziekenhuis te laten brengen. Zij, die hem zoo trouw verzorgd had gedurende haar laatste gezonde dagen, moest niet weggezonden worden om te sterven. Greta bleef daarom onder zijn dak tot zij stierf en Karin nam de plichten van pleegzuster en van huishoudster op zich.

Dat alles geschiedde zonder afspraak, zooals het oogenblik het eischte, maar langzamerhand werd het een voldongen feit, dat Karin de pleegdochter en rechterhand van den dominee was.

Met de uiterlijke omstandigheden veranderde ook Ka-

rin's wezen. Men hoorde haar weer lachen, iets wat ze bij haar aankomst op Hornsjö verleerd scheen te hebben. Stil en rustig bleef ze, maar ze werd veel minder gesloten; ook was ze, nu ze bezigheid vond voor haar handen, niet meer linksch en onhandig; vaak gebeurde het, dat ze vrolijk onder den arbeid zong. De dominee hoorde dat met genoegen maar hij deed, als merkte hij niets, wetende, dat ze zich niet meer zou doen hooren, zoodra hij er iets van zeide.

„Karin,” sprak hij eens en hij wees haar een zwak, teer plantje, waaraan hij bijzondere zorg besteedde, „nu begint het goed te groeien. In 't begin was ik bang, dat het bij het overplanten te veel geleden had, maar het heeft blijkbaar nieuwe wortels geschoten.”

Karin antwoordde niet, maar keek naar het kleine, vreemde plantje en kreeg het lief.

Misschien was het de gemeenschappelijke liefde voor bloemen, die het eerst den ouden man en het meisje tot elkaar had gebracht. Ze had hem niet gezocht om tot klaarheid te komen omtrent diepere vragen, noch om hulp of troost te vinden in haar moeilijkheden; ze was zich niet bewust den sluier te hebben opgelicht, die haar innerlijke wereld verborg, en hij had ook niet getracht haar vertrouwen te winnen en zich niet ingedrongen in haar zielsleven. Ze hadden hoofdzakelijk over bloemen gesproken. Zij had genoten van zijn welverzorgden tuin, en hij was verheugd geweest over haar bewondering en

De oude dominee van Hornsjö

4

vond het prettig, op haar belangstelling te kunnen rekenen.

En ondanks de weinig diepgaande gesprekken, had zijn fijne menschenkennis toch spoedig genoeg haar karakter en eigenaardigheden gepeild. Hij begreep beter dan iemand anders haar schuwe gevoeligheid en behandelde haar daarnaar. Zonder dat ze het wist, stond ze dan ook weldra onder zijn weldadigen invloed en ze keerde zich naar hem toe, als een bloem naar de zon.

Het liep tegen den herfst. Op een avond zat Karin op een bank in den tuin, waar de rozen nog in vollen bloei stonden. Een zacht windje voerde de fijne rozengeur naar het meisje toe, het was als een geluidloze, liefkoozende groet en Karin's blik werd droomend, en de anders steeds zoo bezige handen rustten werkeloos in den schoot.

„Waar denk je aan, mijn kind?”

Het was de oude dominee die onopgemerkt genaderd was. Ze schrok op en bloosde hevig, want haar heimelijke gedachten hadden bij Helge verwijd, die een paar dagen geleden naar de Volkshoogeschool vertrokken was en ze had in haar herinnering weer iedere korte ontmoeting met hem doorleefd, met een gevoel van groote vreugde en van onrust.

De oude zette zich naast haar neer, maar herhaalde zijn vraag niet. Karin vroeg zich af, of hij haar kleur en haar verlegen stilzwijgen opgemerkt zou hebben. Ze

wierp hem een schuwen blik toe, maar hij zat voor zich uit te staren naar de door de maan beschenen vlakte. Er lag alleen reeds in zijn nabijheid een zekere verheffing, men schaamde zich bij hem over kleine gedachten. Karin gevoelde dat heel sterk op dat oogenblik.

„Ik zag eens een vogeltje,” sprak de grijsaard na een oogenblik stilte „dat zat op een takje en zong een lied van liefelijke lentedroomen. Zóó geheel was het verdiept in zijn lied, dat het den havik niet opmerkte, vóór hij neerschoot en het vogeltje greep.

Deze indirecte waarschuwing wekte Karin's trots.

„En was het dan verkeerd van het vogeltje om te zingen?” vroeg ze gekrenkt.

„Verkeerd? Neen, verkeerd was het niet, maar gevaarlijk. Wakende droomen verhinderen ons, waakzaam te zijn.”

Karin begreep, dat de grijsaard iets wilde zeggen met zijn verhaal.

„Maar de dood is een harde straf voor één oogenblik gebrek aan waakzaamheid,” meende ze.

„Het vogeltje stierf niet, het werd bevrijd; maar zwaar gewond was het wel,” antwoordde de dominee.

„Werd het ooit weer heelemaal beter?” vroeg Karin, die thans begon te begrijpen, dat de dominee van zich zelf sprak.

„Ja, want Eén is er, die ook de diepste hartwonden geneest. Maar het litteken bleef achter, als een waar-

schuwing voor anderen. En als ik in woorden zou willen uitdrukken wat het vogeltje voortaan, toen het weer zingen kon, zeggen wilde met zijn gezang, zou ik het, dunkt me, een raad moeten noemen voor alle lentezangers zóó te droomen en te zingen als droomden en zongen ze niet.”

Karin begreep niet goed, wat de dominee daarmee zeggen wilde.

„Zie de kerk eens aan,” sprak de oude na een kort stilzwijgen. „Staat ze daar niet als een sterke hemelsche burcht op aarde, van verre zichtbaar met haar witte muren, die in het maanlicht glanzen?”

Karin zag het. Ze had zich de kerk nooit als een burcht voorgesteld. Die uitdrukking deed denken aan strijd, en zij dacht zich de kerk als een plaats des vredes. Ze waagde het ditmaal, uitdrukking te geven aan de gedachten, die in haar opkwamen.

„Ons leven is een strijd,” antwoordde de oude, „en in tijden van strijd is een burcht een betrekkelijk veilige plaats, zoodat we eigenlijk beiden gelijk kunnen hebben met onze vergelijking. Maar of we nu binnen de muren van de vesting of buiten op het veld zijn, nooit moeten we over onze toekomstdroomen, over de vreugden van het heden of over de herinneringen aan het verleden den vijand vergeten.”

Dit gesprek gaf Karin veel te denken. Het was één van die gesprekken, die zich diep in het geheugen pre-

ten om nu en dan als leidstarren op den levensweg te lichten.

Met Kerstmis kwam Helge thuis. Hij had zoo veel te vertellen van het leven op de Hoogeschool, zoo veel nieuwe gedachten en vragen waren in hem gewekt. De avonden bracht hij dikwijls op de pastorie door, die een dubbele aantrekkingskracht voor hem had. Niemand stelde meer belang in alles wat nieuw was, dan de oude dominee en de tegenwoordigheid van Karin gaf een buitengewone aantrekkelijkheid aan deze gesprekken. Ze nam zelden deel aan het gesprek, maar luisterde met groote belangstelling, terwijl ze druk zat te naaien of het avondeten gereedmaakte.

Helge volgde haar met den blik, zoo vaak hij dit ongemerkt meende te kunnen doen, en over haar alledaagsche bezigheden scheen in dien tijd een feeststemming te liggen.

De oude zag heel goed, wat er omging en hij was dan ook in het minst niet verbaasd, toen Helge en Karin hem op een dag kwamen meedeelen, dat ze elkaar liefhadden.

Hij gaf hun met vreugde en ontroering zijn zegen, en toen hun jonge liefde bij Arne tegenstand ontmoette, nam hij hun partij en verdedigde hij hen met vuur. Arne had standsvooroordeelen te overwinnen. Karin was immers zijn bloedverwante en Helge niets dan een mole-naarszoon. Maar de oude dominee wist deze bezwaren

weg te redeneeren tot Arne den jong-verloofden ten slotte zijn volkomen goedkeuring gaf.

Het was de laatste avond van Helge's verblijf in Hornsjö, vóór hij weer naar de Volkshoogeschool vertrok. De verloofden waren een tijdlang ongestoord te zamen geweest in de studeerkamer van den dominee terwijl deze uit was.

„Spijt het jullie erg, dat ik al weer terug ben?” vroeg hij, de kamer binnentredende, en hij zette zich vóór zijn schrijftafel bij het venster.

Ze beijerden zich beiden, hem het tegendeel te verzekeren, maar hij glimlachte slechts. Hij zag wat bleek en moe na zijn wandeling en Helge merkte met pijnlijke ontroering op, hoe oud zijn lieve leermeester begon te worden.

„U moest een paard en rijtuig nemen, vader, om uw bezoeken in de gemeente af te leggen,” sprak hij.

„Op deze wegen rijden! Hoe veel huisjes zou ik op die manier kunnen bereiken? O neen, ik zal blijven loopen, zoolang mijn oude beenen mij dragen willen.”

„U moest uzelf wat meer ontzien om onzentwille,” smeekte Karin en legde liefkoozend haar wang tegen zijn gerimpelde hand.

„Ik kan je nu rustig achterlaten, nu je jonge vriend je troosten kan over het verlies van een ouden.”

Karin's oogen vulden zich met tranen. De dominee zag het en het deed hem goed, dat de menschen hem nog een klein beetje noodig schenen te hebben.

„U moet iets versterkends hebben van avond,” sprak Karin opstaande. „Ik zal iets heel lekkers voor u klaarmaken.”

Met deze woorden liet ze de twee mannen alleen.

„Ik voel er iets onrechtvaardigs in, Karin van u weg te nemen, beste vader,” sprak Helge.

„Dat zul je ook niet doen,” antwoordde de oude rustig. „Ik verlaat de pastorie vóór Karin. Mijn dag neigt naar den avond.”

„Voelt u u niet goed vandaag?” vroeg Helge bezorgd.

„Dat niet, maar de krachten begeven mij, en een voortdurend gevoel van pijn hier aan mijn rechterzijde zegt mij, dat de dood daar zijn hand gelegd heeft. De greep is nog zacht en haast onmerkbaar, maar onherroepelijk.”

„Heeft een dokter u dat gezegd?”

„Heb ik een dokter noodig, om mij de stem des Heeren te doen verstaan?”

„Maar spreek er toch met een dokter over, misschien kan die pijn nog worden weggenomen!” smeekte Helge. De oude schudde het grijze hoofd.

„Ik heb een lang leven gehad, langer dan de meesten, het aantal mijner jaren zegt mij duidelijk genoeg, dat mijn tijd hier nog maar kort is; ik zal gewillig hier vandaan gaan.”

„Maar doe dan iets om onzentwil. Hoe zal het in Hornsjö gaan zonder u?”

„Je zegt dat op een toon, alsof je vroeg, hoe het in Hornsjö gaan moest zonder God. Hij is er nog.”

„Ja, maar . . .”

„Geen maren, Helge! Dit heb ik gedurende mijn lange leven geleerd, dat niemand onmisbaar is; ook de dienst-knecht niet die door Gods genade zijn werk heeft mogen verrichten. De Geest Gods blijft, en deze vindt weer nieuwe werktuigen voor het oude werk. Hoe moest het met het Godsrijk gaan in den loop der tijden, indien dat van sterfelijke menschen afhankelijk was?”

Helge zweeg. Zijn hart was nog bedroefd, maar zijn geest verheugde zich den ouden man zoo kalm en rustig te zien in het aangezicht des doods.

VI.

In het midden van den winter was het duister in Hornsjö. Slechts voor een enkel uur verscheen de zon boven den horizon om de aarde met haar flauwen schijn te verlichten. Zij, die geneigd waren tot melancholie, werden zwaarmoedig en de gedachten der menschen namen licht een somberen tint. De oude dominee had steeds licht en levensvreugde genoeg in zich gehad om niet sterk door de duisternis om hem heen beïnvloed te worden, maar dezen winter waren zijn krachten sterk verminderd, en daarom had hij meer dan ooit behoefte aan zonneshijn. Niet, dat hij klaagde of mismoedig werd, maar hij nam alles zwaar.

Hij droeg zijn gemeente op het hart en dat niet alleen als gemeente, maar ieder der leden afzonderlijk. Ze waren allen zijn kinderen, door God hem toevertrouwd, hij had ze allen lief, en hij voelde zich verantwoordelijk voor ieder onder hen. Tot nu toe was zijn liefde sterker geweest dan zijn gevoel van verantwoordelijkheid, maar nu, onder den invloed van zijn lichamelijke zwakheid en de duisternis om hem heen, werd de last der verantwoordelijkheid hem te zwaar. De oude gevoelde het als een persoonlijke schuld, als één der zijnen verre leefde van God. Nu wist hij wel, dat het niemand gegeven is, zijn naasten te redden, maar hij overlegde, dat het niet mogelijk zou geweest zijn, Gods liefde te weerstaan, als hij zelf zoowel in zijn leven als in zijn prediking van zijn Heer getuigd had, zooals Deze zich aan hem had geopenbaard. Zóó sterk was zijn eigen ervaring van de liefde van Christus als alles verwinende macht. Er moest wel veel gehaperd hebben aan zijn prediking, dacht hij bedroefd, dat er nog zoo velen in Hornsjö leefden, die niet tot God gingen.

Vooraf was er een echtpaar, dat in den laatsten tijd het hart van den ouden herder bezwaarde. Zoowel van den man als van de vrouw vertelde men weinig goeds. De dominee zag ze zelden, want ze namen liever een omweg, dan dat ze hem ontmoetten. Een paar maal had hij getracht, ze den pas af te snijden of ze in te halen, maar te vergeefs, hij liep zoo snel niet meer als voorheen en zij

waren jong en vlug. Hij bad voor hen, streed voor hen, hoopte voor hen, maar hij gevoelde steeds dieper, dat dit alles niet voldeed. Wat moest hij den hoogsten Herder antwoorden, als deze hem weldra ter verantwoording riep? Hoe kon hij zich vrijpleiten van schuld tegenover deze verdwaalde kinderen, terwijl hij nooit ook maar één enkel woord van waarschuwing tot hen gesproken had? Hij moest immers tot hen gaan, daar ze niet tot hem kwamen?

Dat bezwaarde hem, hij was moe van den strijd des levens, hij wenschte vrede, hij hunkerde naar de volmaakte rust; meer dan vroeger smartte hem het kwade, en hij wist, dat hij het daar ontmoeten zou in een ruwen, afstootelijken vorm. Maar onnut is de arts, die de moeite ontloopt en zichzelf spaart, wanneer het er op aankomt, de zieke krachtadig aan te tasten, het bedorvene weg te snijden en zoo wellicht het leven van een mensch te redden. Zoo dacht de grijsaard en begaf zich op weg, om zijn verloren kinderen in hun afgelegen woning op te zoeken.

Hij stond zoo onverwachts vóór hen, dat ze hem niet ontloopen konden, maar hij zag, hoe ze zich innerlijk wapenden voor den strijd.

Ze boden hem geen stoel aan, maar hij nam toch plaats en trachtte een gesprek aan te knopen om zoo zoetjes aan tot de zaak zelve te komen. Daar hij evenwel merkte dat de man gereed stond, zich bij de eerste gelegenheid

te verwijderen, greep hij moedig den arbeid aan, en uitte hij de vermanende woorden die hij gekomen was om hun te zeggen. Hij deed dat zonder aarzelen en met de liefdevolle strengheid, die hem eigen was. Ze stonden zoo beteuterd, dat geen van beiden iets daartegen wist in te brengen, waarom de dominee voortging met hun alles te zeggen, wat hij op het hart had. Die het eerst tot zichzelf kwam, was de vrouw, die eensklaps uitviel in een vloed van scherpe, ruwe woorden. Haar drift wekte die van den man.

„Wees maar stil!” sprak hij tot haar, terwijl hij een boosaardigen blik op den grijsaard wierp. „Er zijn nog wel middelen om zoo'n kerel tot zwijgen te brengen.”

Ditmaal was het echtpaar het eens, wat niet dikwijls het geval was.

De dominee lette niet op die bedreiging, maar hij zag, dat hij op het oogenblik toch niets meer zeggen kon, omdat ze niet meer naar hem luisteren zouden; daarom verliet hij hen met een vriendelijken afscheidsgroet, in de hoop dat mogelijkerwijze iets van wat hij gezegd had, in de toekomst vrucht zou dragen.

Hij liep langzaam naar huis met droefheid in het hart. Het deed hem pijn, die menschen te zien, levende zoo verre van God; vurig was zijn gebed voor die arme, verblinde schepsels. Wat zou hij niet willen geven om hen te winnen, maar hoe weinig vermocht hij! De woorden, die hij geuit had, kwamen hem zoo zwak, zoo onvol-

doende voor en hij voelde dieper dan ooit, dat het groote werk der verlossing Gods zaak is, en niet die van een sterfelijk mensch.

De weg dien hij liep was glad. Voorzichtig liep hij voort — instinkmatig, want zijn gedachten waren met andere dingen bezig. Hij was reeds een heel eind van het huisje verwijderd, toen hij uitgleed en viel. Zijn lichaam was stijf en zwaar, daarom bezeerde hij zich in zijn val. Toen hij begreep, wat er met hem gebeurd was, poogde hij zich op te richten maar hij voelde een zoo overwelldigende pijn, dat hij het bewustzijn dreigde te verliezen.

Eenigen tijd bleef hij onbeweeglijk liggen om kracht te verzamelen, toen begon hij te roepen, zoo luid hij kon. De met sneeuw bedekte bergen herhaalden zijn geroep, steeds zwakker weerklaatste het geluid tegen de verschillende hellingen tot de doodelijke stilte weer intrad.

De oude gaf het roepen om hulp weldra op, hij trachtte thans op te staan, maar ook dat bleek een hopeloos beginnen, zijn kracht was uitgeput. Toen bleef hij stil liggen, waar hij lag. De weg was geen gemakkelijk bed, hardbevoren was hij onder een dun laagje sneeuw. De dag was voorbij en de lange winternacht gedaald, ofschoon het niet later kon zijn dan drie uur des middags. De sterren glinsterden en de afnemende maan begon met zwakken schijn te stralen.

De dominee was gewoon zich zelf te helpen. Het was hem altijd een vreugde geweest, moeilijkheden te over-

winnen, maar daar nu zoo stil te moeten blijven liggen en wachten was meer dan hij dacht te kunnen uithouden. Hij begon zijn geduld te verliezen. De houding, waarin hij lag, was uiterst pijnlijk, maar hij kon niet eens gaan verliggen. Een diepe zucht ontsnapte hem.

„Waarom moest ik juist hier vallen, waar ik dagen lang kan blijven liggen, zonder dat iemand mij vindt?”

Hij voelde zich zoo verlaten. Met een smartelijken blik keek hij op naar den hemel. Daar straalde ster bij ster, werelden en- zonnestelsels doorliepen de hun gestelde banen.

Niets kan de orde in Gods grootsche schepping verstoren tot de dag komt, dat de machten des Hemels beven zullen. En dezelfde God, die dat zoo bestemd heeft, heeft de haren op ons hoofd geteld en geen muschje valt ter aarde zonder Zijn wil.

De oude dominee geloofde niet aan het toeval, hij geloofde aan God. Als God het was, die hem hier gebroken en nedergeworpen had, moest hij hier dan niet blijven liggen? Maar een „waarom?” kwam toch in hem op, zelfs bij deze gedachte.

„Hebt Gij mij niet beloofd, mij op al Uwe wegen te zullen bewaren? Hebt Gij Uw belofte gebroken, of was het niet Uw weg, dien ik heden ging, maar de mijne?”

Bedroefd sloot hij de oogen, een traan liep hem langs het gelaat. Met iedere minuut werd het hem moeilijker, stil te blijven liggen, maar toch was er een zekere rust

gekomen in zijn ziel. De gedachte aan God verdreef het gevoel van algeheele verlatenheid. Zijn Heer was bij hem, misschien om hem tot zich te nemen, vóór eenig mensch hem vond. De oude man voelde zich zoo klein in het aangezicht des doods, nog kleiner dan daareven vóór de sterrenwerelden in de onmetelijke ruimte. Hij gevoelde, hoe geheel anders het was, zelf vóór den dood te staan, dan anderen te zien sterven. Hij was vertrouwd genoeg met de gedachte aan den dood, maar de werkelijkheid was daarom niet minder overweldigend.

„Heer, kom, wanneer Gij wilt,” fluisterde hij.

De pijnen hadden plaats gemaakt voor een steeds toenemende moeheid. De gedachten van den dominee zochten zijn dierbaren, Karin, Marika en anderen, die hem liefhadden. Het was, als zag hij hun droefheid, als ze hem dood zouden vinden. Om hunnentwille hoopte hij nog levend naar huis gebracht te zullen worden, en te sterven onder hun lieve zorg.

De tijd, die sedert zijn val verlopen was, was in werkelijkheid maar kort, maar den gewonde scheen hij on-eindig lang, toen eensklaps door de groote stilte het geluid van voetstappen zijn oor bereikte. De dominee ontwaakte uit zijn halve verdooving, hij wendde het gelaat om en zag August, den man, dien hij juist bezocht had, nader komen. Een geweer hing hem over den schouder en hij ging zeer snel, alsof hij een stuk wild moest inhalen, dat zeer snelvoetig was, of een grooten voorsprong op hem had.

„Hulp!” riep de dominee, zoo luid hij kon.

August bleef stilstaan, en, toen hij de zwarte gedaante in de sneeuw gewaar werd, nam hij haastig het geweer van zijn schouder en spande den haan.

„Je behoeft niet bang te zijn,” sprak de dominee. „Ik lig niet in hinderlaag, maar ik ben gevallen en heb mij bezeerd.”

August kwam nader, steeds met het geweer in de hand. „O zoo, daar heb je nu den dominee,” sprak hij met vreemde stem en er glom iets boosaardigs in zijn blik.

Zijn vijand was in zijn hand gegeven en lag daar aan zijn voeten, weerloos en onbeschermd. Maar in de oogen van zijn offer bespeurde hij niet de minste vrees, ook blikten ze niet uitdagend, ze waren als die van een kind. Met bevende hand legde August den vinger aan den trekker.

„Ik lig hier zoo moeilijk, richt mij een beetje op,” smeekte de oude.

Zijn hoofd lag lager dan zijn voeten, zoodat zijn houding zeer ongemakkelijk was. Zijn hoed was afgevallen en het grijze hoofd lag onbedekt in de sneeuw. Het was duidelijk, dat hij pijn had en naar een tijdelijke verzachting zijner smarten uitzag. Zijn hulpeloze toestand deed niet minder dan zijn woorden en zijn blik een beroep op het menschelijk gevoel van zijn vijand.

Men zegt, dat men aan het booze is overgeleverd, op hetzelfde oogenblik, als men zijn oor aan de stem van

het kwade leent en met zijn geweten begint te onderhandelen. Aan den anderen kant kan men ook beweren, dat men de gevangene van het goede wordt, zoodra men naar de stem van het goede luistert, en begint af te dingen op de booze neigingen van het hart.

August stond in inwendigen strijd, maar de strijd duurde niet lang. Hij greep het geweer en schoot dat af in de lucht. Daarna wierp hij het wapen weg, alsof hij er bevreesd voor was geworden.

Misschien begreep de oude dominee, voor wien het schot bedoeld was geweest, want hij reikte August de hand, die hij bewegen kon, en zag hem aan, alsof hij hem met een overwinning wilde geluk wenschen. Maar August deed, als zag hij het niet, terwijl hij op het verlangen van den gewonde zich nederboog en met angstige voorzichtigheid het pijnlijke lichaam eenigszins oprichtte, opdat het hoofd tegen zijn knie zou kunnen rusten. Het was, als deed hij dit alles gedwongen, tegen zijn wil.

De aanraking deed den gewonde pijn, maar de veranderde houding gaf verlichting.

„God loone je hiervoor. Moge Hij je smarten verlichten als je ooit in dergelijke omstandigheden komt,” sprak de dominee, toen hij weer de kracht tot spreken herkegen had.

„Maar zoo kunt u den geheelen nacht niet blijven liggen,” merkte August norsch op.

„Kun je mij dragen?”
„Dat zou ik wel kunnen, maar u bent te ernstig gewond.”

„Je hebt gelijk, ik zou in je armen kunnen sterven van de pijn, en dat zou je achteraf duur te staan kunnen komen. Leg mij maar neer en ga hulp zoeken.”

„Als u dan maar niet zoo alleen bleef,” sprak August.
„Ik ben niet alleen,” zei de oude zoo natuurlijk, dat August onwillekeurig om zich heen keek, maar toen scheen hij de bedoeling van den grijsaard te vatten, want met een soort eerbiedige verbazing beschouwde hij het grijze hoofd, dat in zijn armen rustte als in die van een vriend.

„Wat is er?” vroeg de dominee en keek snel op.

„Niets,” antwoordde August met verstikte stem en hij haastte zich, zich van zijn jas te ontdoen, die hij daarna oprolde en op den grond legde tot een hoofdkussen voor den gewonde.

Toen hij dat gedaan had, legde hij den grijsaard voorzichtig neer en verwijderde zich zoo haastig, dat het woord van dank van den zieke in de duisternis wegstierf zonder een menscheijk oor te bereiken.

De dominee dankte God voor hetgeen hem overkomen was; nu begon hij te vermoeden, waarom hij uitgeleden was. Zeker had God hem daarom in de hand van zijn vijand gegeven, opdat hij dien vijand daardoor winnen zou. Bij deze gedachte verloor de pijn haar prikkel.

De oude dominee van Hornsjö

5

Alles was nu weer stil en verlaten, maar de hulp ge-naakte en, vreemd genoeg, juist door middel van den man, van wien men dit het laatst verwacht zou hebben. Toen de dominee gehoopt had, den vijandig gezinden man te winnen, had hij zich niet anders voorgesteld, dan dat dit zou moeten geschieden door opofferingen en dienstbewijzen van zijn kant, maar hij was integendeel genoodzaakt geweest, hulp en medelijden van hem aan te nemen, en hij zag, dat dit juist de rechte wijze was. Sommige harde harten worden eer verzacht door te mogen geven dan door te ontvangen.

Eenige tijd ging voorbij, toen klonken er weer voetstappen. Het was August, die met eenige andere mannen terugkwam, ze brachten een draagbaar mee. Hun angstige gezichten klaarden op, toen ze hun dominee nog bij leven en bewustzijn vonden. Ze zetten de baar neer.

Een van hen struikelde over het geweer van August.

„Van wien is dit?” vroeg hij, het wapen oprapende.

„Van mij. Laat het liggen!” antwoordde August kort. De ander wierp een snellen, wantrouwenden blik op den beruchten man.

„Welk wild was je uitgegaan te schieten?” vroeg hij.

„Dat komt er niet op aan, ik heb gemist,” antwoordde August. „Maar sta daar niet te praten en pak aan, wij hebben geen tijd voor praatjes.”

Het was niet gemakkelijk, den dominee op de draagbaar te krijgen. Hoe voorzichtig de mannen hem ook

aanvatten, en hoe flink hij zich ook trachtte te houden, hij kreunde van de pijn.

Toen droeg men hem langzaam naar huis. Het leek een begrafenistoet; voetje voor voetje liepen de dragers. Het verhaal van het gebeurde was overal verspreid en de menschen kwamen uit alle huisjes, waar men voorbij kwam en verdrongen zich om de baar om bij het zwakke licht van de lantaarn een blik te werpen op de geliefde trekken. Er lag angst op alle aangezichten, in veler oogen blonken tranen. Nu en dan klonk een snik uit de schare, die volgde. De gemeente van Hornsjö bewende reeds bij voorbaat haar vader.

Eindelijk kwam men aan de pastorie en legde men hem te bed. Niemand durfde de gedachte uitspreken, maar allen wisten, dat de geliefde oude leermeester nimmer weer op zou staan.

De dokter onderzocht hem en het bleek, dat hij een arm en een been had gebroken en dat de kwaal, die hij aan de rechterzijde gevoeld had, verergerd was door den val. Als de dood ook al niet onmiddellijk voor de deur stond, was er toch geen beterschap meer te wachten.

Karin had geen tijd tot klacht of droefheid, er was zoo veel voor haar te doen, ofschoon haar van alle kanten hulp werd aangeboden. Arne en Marika kwamen naar de pastorie om gedurende den nacht daar te blijven en ook de dokter wilde niet vertrekken.

„Ik ben zoo onrustig, vergeef mij mijn ongeduld,” sprak de oude als de pijn hem deed klagen.

Niemand vermocht te antwoorden, maar Marika liefkoosde met groote teederheid het grijze, oude hoofd.

„Ik had nooit gedacht, dat lichamelijke smart zooveel macht over ons had,” sprak de grijsaard. „Als de pijn opkomt, verdwijnt al het andere voor mij, ik kan daarbij zelfs niet denken aan God.”

Hij scheen bedroefd en teleurgesteld.

„Maar God denkt dan zooveel te meer aan u, lieve vader,” sprak Marika met door tranen verstikte stem.

Het gelaat van den grijsaard klaarde op.

„Dank!” fluisterde hij. „Dank voor dat woord, voor dezen troost.”

Het scheen, alsof het iets geheel nieuws voor hem was, en toch had Marika in haar behoefte, hem te troosten, slechts datgene gezegd, wat, naar zij meende, haar oude vriend zelf geantwoord zou hebben, indien hij die klacht uit den mond van een ander had vernomen. Zoo was het zijn eigen geest, die hem indirect troostte.

Den volgenden dag tegen den avond gebeurde het, dat Karin door het venster naar buiten keek.

„Foei,” zei ze, „daar is August weer. Waarom sluipt hij hier zoo rond?”

„Niemand behoeft bang voor hem te zijn,” sprak Marika; „hij was het immers, die vader gevonden heeft en

hem naar huis hielp dragen. Waarom zou hij dat gedaan hebben, als hij kwaad in den zin had?"

„Ik weet het niet, maar Anders Persson sprak over een geweer, dat daar boven gevonden is. Hij scheen te denken, dat het niet alleen een ongeluk was.”

„Maar er is immers geen schotwond gevonden,” meende Marika.

„Anders Persson houdt vol, dat August iets gezegd moet hebben van zijn doel te hebben gemist. Misschien heeft hij daarna . . .” Karin sidderde en zweeg.

„Maar, als hij vader ietsel had toegebracht, waarom zou hij dan later hulp zijn gaan halen?” vroeg Marika, die toch langzamerhand door Karin's argwaan aange-stoken werd.

„Dat weet ik niet, eigenlijk geloof ik het ook niet. Maar ik houd er niet van, dat hij hier zoo rondloert,” vond Karin.

„Ik zal naar buiten gaan, en hem vragen wat hij wil, dan merkt hij, dat we hem gezien hebben, en dan zal hij wel heengaan,” sprak Arne geruststellend en verliet het vertrek.

Op hetzelfde oogenblik riep de zieke, en Marika haastte zich naar zijn bed. De deur tusschen de slaap-kamer en de zaal stond op een kier.

„Wat hadden jullie zoo druk te bepraten?” vroeg de grijsaard, die een buitengewoon scherp gehoor had.

„Hebben we u gestoord?” was haar weervraag.

„Dat was een vergissing,” verklaarde Marika.

„Wel neen.” Hij sprak het met een hoonenden lach. Marika legde haar hand op zijn arm, alsof ze hem met zich naar binnen wilde lokken.

„Vader wil je zien,” sprak ze overredend. „Hij is het, die me naar je toe heeft gestuurd. Hij hoorde, dat je buiten was en hij moet je noodzake-lijk spreken. Wil je niet meekomen, als hij er om vraagt?”

August begreep niet, wat hem overkwam en hij her-kende zichzelf niet, toen hij zich door Marika naar het huis terug liet brengen, waar hij zooeven smadelijk van-daan gejaagd was.

Het gelaat van den dominee verhelderde, toen August binnentrad.

„Laat ons nu alleen, Marika, en sluit de deur achter je,” sprak hij en, daar ze aarzelde, keek hij haar met zijn kalmen blik aan, tot ze gehoorzaamde.

Wat tusschen deze twee in de ziekenkamer besproken is, heeft niemand ooit vernomen, maar toen August ver-trok scheen hij diep ontroerd, en van dien dag aan was hij zoo geheel veranderd, dat men weldra niets kwaads meer van hem te vertellen wist.

Toen de drie, die in de woonkamer wachtten, bij het bed van den zieke kwamen, lag er op zijn gelaat een uitdrukking van zoo grooten vrede, alsof hij niet wist, wat smart of onrust beteekenden.

„Neen, maar wat was er aan de hand? Karin scheen ongerust.”

Marika gaf een ontwijkend antwoord, maar hij ves-tigde zijn doordringenden blik op haar.

„Je verbergt mij de waarheid,” sprak hij. „Je bent bang, mij te verontrusten. Maar onwaarheid op de lippen van mijn vrienden bedroeft mij meer dan welke waarheid ook.”

Marika bloosde bij deze terechtwijzing en zag, dat ze de waarheid zeggen moest.

„Was August daar? Zend dadelijk iemand naar buiten, vraag hem bij mij te komen, ik zou hem graag willen zien.” De zieke scheen verheugd.

Marika ging naar de zaal en zag, dat haar man, die August weggezonden had, weer terug was. Snel besloot ze, dat Arne niet blootgesteld zou worden aan het ge-vaar den ruwen kerel weer op te zoeken, die nu zeker woedend op hem was. Ze keerde dus terug en liep door de keukendeur naar buiten. Het was niet erg donker, zoodat ze weldra een zwarte gestalte op den weg voor zich uit zag loopen.

„August!” riep ze.

Hij bleef staan tot ze bij hem was.

„August, kom terug!” sprak ze hijgend van het harde loopen.

Ik ben weggejaagd, het is het beste, dat ik heen ga,” antwoordde hij bitter.

„Hoe moeilijk leert men, dat men nooit aan iemands behoud wanhopen mag!” sprak hij.

VII.

„Kom hier bij mij zitten! Karin en Marika beginnen te schreien, zoodra ik een toespeling maak op den tijd als ik niet meer onder jullie zijn zal; zelfs Helge ver-stomt nu en dan, maar met jou kan ik er rustig over praten,” sprak de oude dominee tot Arne Barr.

Deze zette zich op de aangewezen plaats. Wel was ook hij diep aangedaan, maar hij voelde, dat hij zich zelf zou kunnen beheerschen.

„Neem nu pen en papier!” sprak de grijsaard. Arne deed het en wachtte op verdere instructies.

„Het weinige, dat ik bezit, mijn woning en mijn geld, laat ik na aan mijn beminde pleegdochter Karin,” dic-teerde de dominee en Arne schreef.

De zieke lag een oogenblik stil. Hij had zijn huis be-steld, dat had niet veel tijd genomen, maar veel was er ook niet te doen.

„Er is nog één ding,” sprak hij na korten tijd, „mijn begrafenis moet heel eenvoudig zijn. Op mijn graf moet alleen een kruis worden geplaatst, liefst van hout, en op dat kruis moeten eerst deze woorden van Jezus staan: „Dit is de wil desgenen, die mij gezonden heeft, dat een

iegelelijk die den Zoon aanschouwt, en in hem gelooft, het eeuwige leven hebbe; en ik zal hem opwekken ten uitersten dage."

Arne schreef.

"En daaronder," ging de grijsaard voort, „moet staan: Op deze belofte rust hier een oud zondaar, die den Zoon ziet en in Zijn bloed de vergeving des Vaders ontvangen heeft."

„Ook dat heb ik geschreven," sprak Arne. „Moet er verder niets staan dan de naam en de datum?"

„Neen, en ook geen naam of datum," antwoordde de oude.

Arne keek verbaasd op.

„Dat behoort toch zoo," zei hij.

„Waarom?" glimlachte de zieke.

Arne wist niet precies wat hij antwoorden moest, de zaak sprak immers vanzelf.

„Waartoe een naam?" ging de oude voort. „Zij, die mij lief hebben gehad, zullen ook zonder dat mijn graf wel weten te vinden, en eveneens Gods engelen op den dag der opstanding."

Er verliep eenige tijd vóór Arne zijn stem weer voldoende meester was, om een tegenwerping te maken.

„Maar het kan toch ook geen kwaad, den naam daar onder te zetten?"

„Geen kwaad, maar misschien zou het de uitwerking verzwakken, die mijn grafschrift hebben moet. Het is niet

om mijn naam te weten te komen, dat de voorbijgangers moeten blijven stilstaan, maar om de waarheid van zonde en genade. Een volkomen verlost zondaar, dat is alles, wat ik ben, maar dat is ook het hoogste, dat een mensch kan bereiken, in eeuwigheid zal ik niets meer verlangen dan dat."

De zieke zweeg. Hij was moede van het vele spreken, maar op zijn gelaat lag een uitdrukking van volmaakte rust.

Arne zat nog steeds met de pen in de hand, maar hij behoefde niets meer te schrijven.

En plotseling terwijl hij het oude gezicht beschouwde, werd hij aangegrepen door de droeve waarheid, dat zijn vriend snel uit het leven weggleed. Dit hart, dat zoo liefdevol geklopt had, zou weldra niet meer slaan. Hoe eenvoudig en rijk was het leven van dezen knecht Gods geweest. En even eenvoudig als zijn leven, was ook zijn dood.

De lang beheerschte ontroering werd plotseling den krachtigen, uiterlijk zoo koelen Arne te machtig; hij barstte los in een snik, die zijn geheele lichaam schokte.

De zieke keek op met moeden, verbaasden blik, als wilde hij vragen: „Hoorde ik goed, werd het ook jou te zwaar?"

Den dag na dit gesprek ontsliep de oude dominee. Hij stierf op het helderste oogenblik van den dag, onder de

trouwe zorg zijner dierbaren. Hij was nog voldoende bij kennis om afscheid van hen te nemen met een blik, dien ze wegborgen in hun hart en waaraan ze later met vreugde terugdachten.

Plechtig en stil was zijn begrafenis, maar de tranen der gemeente toonden duidelijker dan pronk of praal de algemeene, diepe droefheid. Bloemen had hij liefgehad, en bloemen versierden de kist en vormden een tapijt in het graf, waarop de kist werd neergelaten.

Het Kruis, dat ter herinnering aan den ouden dominee van Hornsjö werd opgericht, werd niet van hout, maar van steen, opdat de woorden, die hij tot de voorbijgangers had willen spreken, niet met het vermolmen van het hout verdwijnen zouden. De steen draagt geen naam, maar er is niemand in Hornsjö, die het graf niet vinden kan, en de engelen Gods zullen het weten te vinden als de dag der opstanding aanbreekt.

EEN ZEEREIS.

Gösta had een groot leed ondervonden. Maar juist in de duistere ure had hij zich gegrepen gevoeld door een sterke hand, die hem uit de duisternis geleid had naar een ruim en helder uitzicht op het leven.

Maar, ofschoon de bitterheid der smart hem hierdoor tot zegen was geworden, ze had de gezondheid van den jongen man, die nooit sterk geweest was, aangetast. De dokter had hem daarom een lange zeereis, liefst op een zeilschip, geen passagiersboot, voorgeschreven. Zoo zouden zijn geschokte zenuwen weer tot rust kunnen komen. Maar Gösta was lichamelijk zoo moe, dat hij geen kracht had tot eenig initiatief. Dat moest een ander voor hem nemen.

Gösta had een vriend, een vriend boven alle anderen, dat was de vroolijke dichter Sten. Toen deze over een zeereis hoorde spreken, was hij dadelijk vol vuur.

„Ik ga mee," verklaarde hij. „Jij vindt op zee je gezondheid weer, en ik nieuwe ideeën. Dat zal heerlijk

zijn. En ga nu maar zitten met je handen in den schoot, ik zal wel voor alles zorgen."

En dat deed Sten. Hij vond een schipper, die een eigen schip bezat en op Engeland voer. Passagiers nam hij nimmer mee, maar hij wilde voor eens wel eens een uitsondering maken. Zoo gingen Gösta en Sten dus op een zomerdag aan boord van het vaartuig, dat hen bij gunstigen wind van Stockholm langs Landsort naar de open zee bracht.

De natuur spreekt met duizend stemmen tot hem, die ooren heeft om te hooren. Daar buiten op zee reiken de gedachten verder dan de uitgestrektheid der wateren, iets van Gods geest zweeft nog steeds over de oppervlakte.

Er ligt een dichte, witte nevel op het water. De zonnestralen trekken hem niet op, ze maken hem slechts zichtbaarder en blinkender. De nevel trekt over het water als een booze droom. Men kan hem niet vatten en ontwijken. Weldra omgeeft hij het schip geheel en de zon verdwijnt, de horizon verdwijnt, de zee zelf is verdwenen. Men ziet niets, men weet geen weg of steg, men voelt dat het gevaar loert en men dwaalt als een blinde.

Van waar komt die nevel? Niet van den hemel.

Van waar komt de nevel, die de ziel van een mensch omduistert en Gods liefde verbergt? Niet van God.

De nevel komt voort uit de zee. De nevel, die de menschelijke ziel omgeeft, komt voort uit de gevallen, menschelijke natuur.

de mogelijkheid, die geen werkelijkheid geworden is.

Weer is alles stil en eentonig. Niets ziet men dan den mist, niets hoort men dan het geluid van den misthoorn.

"Hoe lang moet dat zoo voortduren?" vraagt Gösta met een zucht van ongeduld.

"Niet te zeggen," antwoordt de schipper laconiek.

"Hoor eens, Sten, misschien dat ik dit nog vijf minuten uithoud," zegt Gösta na een oogenblik zwijgens, "maar dan moet je me aan den mast vastbinden, anders spring ik in zee om te ontsnappen aan dat eeuwige getoeter. Het maakt me gek."

"Ja wel, ik zal je wel vastbinden," belooft Sten geruststellend.

Gösta moet lachen ondanks zijn ergernis en loopt ongeduldig op het dek heen en weer. Nu en dan staat hij bij de verschansing en kijkt uit over de watervlakte. De zee, die evenmin als het menschenhart ooit volkomen rustig zijn kan, verheft zich en daalt met lange, langzame golven, ze klimmen op tegen den boeg van het schip en zinken daaronder weg. Tot op een paar meter van het schip kan men water en nevel onderscheiden, dan gaan ze zoo onmerkbaar in elkaar over, dat men niet kan zeggen, waar het eene eindigt en het andere begint.

"Als er maar weer een misthoorn uit den nevel wilde klinken, dan zaten we weer eens in spanning! Die ondoordringbare eentonigheid is moordend!" riep Gösta uit.

Het schip ligt stil in den mist, geen wind spant de slappe zeilen, en de misthoorn klinkt met geregelde tuschenpoozen.

Hoor, luister! Wat is dat? Een antwoord uit den mist?

Een stoomboot nadert.

De misthoorn toetert: „Pas op, hier ben ik!”

En de stoompijp van de stoomboot antwoordt: „Hier ben ik, waar ben jij?”

En een zwak geluid wordt hoorbaar, een geluid, dat men daareven meer vermoedde dan hoorde. Het is een machine, die met minder dan halve kracht werkt. Alles is in gespannen verwachting. Misthoorn en stoomfluit roepen en antwoorden, en aller oogen turen in den ondoordringbaren mist.

Eensklaps duikt een gedaante op uit den nevel. Een spookachtige gestalte, een reusachtige stoomboot, geweldig door den mist, die alle omtrekken uitwischte.

De stoomboot vermindert haar reeds zoo langzame vaart, maar glijdt toch nog met onweerstaanbare kracht door het water. Een meter achter het zeilschip glijdt ze voorbij, stil en majestueus.

Mannenstemmen roepen en antwoorden, men ziet elkaar even, men groet, en verdwijnt.

Gezellen in den dood had men kunnen worden — nu ziet men elkander nooit terug.

De boot is verdwenen, in den mist opgenomen, evenals

„Overprikkeld cultuurmensch!” spotte Sten. „Zie den schipper en zijn mannen eens aan. Die weten wat rusten en dommelen is. Ze zijn juist wakker genoeg om voor gevaar te waarschuwen. Het komt niet in hen op, zich door den misthoorn zenuwachtig te laten maken, ze houden van dat geluid, waarin hun veiligheid ligt. Word toch practisch en nuchter als deze natuurmenschen.”

Gösta antwoordde niet op deze wijze woorden, maar hield zich een poosje stil. Gedeeltelijk werd zijn wensch vervuld, opnieuw klonk een waarschuwing uit den mist, maar het schip kwam niet in het gezicht. Het gaf toch eenige afleiding, Gösta werd er door beziggehouden en het wekte den schipper en zijn mannen op uit hun dommelige rust.

„Pas op! Het zeil spant zich, nu verdwijnt de nevel spoedig,” sprak de schipper even later tot den ongeduldigste zijner beide passagiers en hij keek op naar het zeil.

De zeilen hadden volkomen slap neergehangen, nu bolden ze zich en het schip zette zich sneller in beweging.

De wind was hun gunstig. Het weer klaarde op. De nevel glansde blinkend wit, het was als een afscheidslachje; toen verdween hij en ruimde het veld voor de zonnestralen!

„O!”

Men haalde diep adem van pure verlichting en keek rond, blij weer te kunnen zien.

Als met tooverslag lag de zee nu open vóór hen, en achter hen stond als een lichtgraauwe muur de nevel, die hen daar straks nog omringde.

De wind nam toe en weldra vormden zich golven. Sterk en vrolijk liepen ze aan op de oude schuit, die haastig voorwaarts schoot. De wind vulde de zeilen en het schip liep een zoo flinke vaart, dat de schipper in bijzonder goede luim kwam en allen, ook Gösta, daardoor aangestoken werden.

Tegen den avond, toen de zon onderging en de wind ging liggen, wierp men het anker in de nabijheid van een der vele kleine eilandjes. Er heerschte een groote stilte. Maar de stilte van den kalmen avond was geheel anders dan die van den nevel, het was een vruchtbare, gedachtenwekkende stilte.

Gösta zat op het dek en zag uit over de zee, waar het daglicht langzaam tot avondschemering verflauwde. De schipper liep voorbij en keek naar hem.

„Hier zit ik de rekening op te maken van dezen dag,” merkte Gösta op.

„De rekening?” herhaalde de schipper vragend.

Hij vroeg zich blijkbaar af, welke gelegenheid er aan boord kon wezen, geld uit te geven. Gösta begreep zijn vraag.

„Uitgaven heb ik, helaas, niet gehad,” sprak hij,

De oude dominee van Horsa

6

„maar ontvangsten vele en niet alleen ik . . . wij allen.”

„Zoo?” vroeg de schipper, volstrekt niet overtuigd.

„Ja, wij zijn beschermd geworden in het gevaar, we hebben een heerlijken dag ontvangen met een goeden, frisschen wind, en nu hebben we een kalmen, schoonen avond. Zijn dat geen ontvangsten genoeg? En bovendien heb ik vele nieuwe indrukken ontvangen. De mist zelfs, waarover ik zoo diep wanhopig was, heeft mij nieuwe gedachten gegeven. Maar wat heb ik uitgegeven? Niets dan ongeduld.”

Gösta zweeg en de schipper beschouwde hem in volle verbazing. Zulk een rekening had hij nog nimmer opge-maakt, en hij vond, dat rijke, leeglopende menschen tot wonderlijke speculaties konden komen.

Den volgenden morgen was het windstil. De zee lag als een spiegel en had dezelfde tint als de lucht, zoodat de lijn van den horizont uitgewisch was in de stille, nevelachtige verte. Het schip lag te midden van die vage, lichte uitgestrektheid als zweefde het in oneindige ruimten. Alles scheen onwerkelijk als een schoone droom, en de lucht was als vervuld van een wachten op hetgeen de morgen brengen zou.

Gösta en Sten namen een morgenbad. Het water was frisch, kouder dan men verwacht zou hebben van de rustige door de zon verwarmde zee.

Door het bad verfrischt en vol goeden eetlust zetten zij zich neder aan het ontbijt, dat door den kleinen koks-

jongen gereed was gemaakt. De jongen deed zijn eerste zeereis en verrichtte met lust en ijver zijn werk. Zijn heldere jongensoogen straalden van genoeg, als de heeren zijn kookkunst prezen.

De schipper had ook plezier in den ferm knaap, maar hij prees niet dikwijls. Het feit, dat hij niets afkeurde, scheen hem lof genoeg. Het moeitevolle leven had hem hard gemaakt voor anderen.

Gösta hield van den schipper en sprak graag met hem.

„Zou de wind haast komen opzetten?” vroeg Gösta, toen het ontbijt afgeloopen was en hij met den schipper op het dek stond.

„Ja, hij zal wel komen,” antwoordde deze met een blik over de zee.

„Ik zou wel eens een flinken storm willen meemaken,” sprak Gösta, „anders weet men nooit, wat men waard is.”

„En als men niets waard is, hoe moet het dan gaan in den storm?” vroeg de schipper.

„Dan leert men zichzelf kennen,” meende Gösta.

„Dan gaat het naar den kelder,” meende de schipper.

„Heeft dit schip al vele stormen doorstaan?” vroeg Gösta weer.

„Ja, het schip en de schipper,” antwoordde deze.

„En ze hebben het klaargespeeld?”

„Natuurlijk,” antwoordde de schipper zelfbewust.

„Maar ze hadden een loods aan boord.”

„Een man, die wat waard is, helpt zichzelf.”

„Zoo lang hij kan,” peinsde Gösta hardop.

„Ja, zoo lang hij kan, en daarna . . .” De schipper maakte met de handen een beweging, die den afgebroken zin voltooien moest en aanduiden, dat het daarna uit was, want dat niemand anders helpen kon.

Gösta leunde met de armen op de verschansing en blikte over het wijde water. Het kortzichtige, het harde, het overmoedige in de levensbeschouwing van den schipper vervulde hem met medelijden en deed hem spreken:

„Er was eens op een groot meer een schip vol krachtige mannen. Het waren visschers, gewend aan storm en golven, gehard door een zwaar, moeitevol, dikwijls gevaarlijk leven. Nu gingen de golven hoog, en de stormwind gierde, een onweer brak los. Ze streiden om hun leven, dapper vochten ze met den storm, maar ten slotte konden ze niet meer en de doodsangst greep hen aan. In hun vertwijfeling wekten ze toen een man, die in den achtersteven lag te slapen. Het was geen visscher als zij, hij was niet gewend aan zee en golven en toch wekten ze hem en smeekten hem om hulp. Hij bestrafte hen niet, omdat ze voor den storm vreesden, maar omdat ze bang konden zijn, waar hij aan boord was. En hij sprak tot den wind en de golven: „Zwijgt, wees stil!” En er kwam groote stilte. Toen vreesden de mannen in de boot niet meer den wind, maar hem, die sterker is dan de storm.”

Gösta zweeg en staarde uit over de zee, alsof hij daar gebeuren zag, wat hij vertelde.

„Het is lang geleden, dat dat alles gebeurde,” merkte de schipper op.

„Het gebeurt nog telkens op de zee des levens. Ik ben er zelf bij geweest,” sprak Gösta.

De schipper keek hem van ter zijde aan.

„Bent u in dien storm geweest?”

„Ja.”

De schipper zweeg, maar hij voelde zich aangetrokken tot den jongen man. Er was iets in hem, dat liefde wekte.

Gösta richtte zich op, maar hij bleef naar den einder staren.

„In dien storm leerde ik mij zelf kennen. Ik deugde tot niets, ik kon mijn eigen schip niet sturen, ik heb een loods aan boord moeten nemen,” sprak hij met vaste, eenigszins weemoedige stem.

De schipper bekeek hem van het hoofd tot de voeten.

„De heele takelage is wat zwak, die is niet gemaakt voor een storm op open zee,” sprak hij zacht meewarig, wat uit de hoogte. Dit antwoord beviel Gösta niet, maar hij glimlachte om zijn misnoegen niet te toonen.

„Geen schip is sterk genoeg gebouwd voor de stormen, die God zendt, als Hij ons onze zwakheid en onze afhankelijkheid van Hem wil doen gevoelen,” sprak Gösta.

De schipper antwoordde niet. Hij keek naar de zee

en merkte, dat de wind begon op te steken. Hij verbrak dus het gesprek en begaf zich aan den arbeid. De zeilen werden geheschen en weldra zette het schip naar het Zuiden koers.

Vele dagen was de wind gunstig, maar toen volgde een tijd van windstille.

De schuit lag met slappe zeilen en dreef op het water. De zon straalde heet en het watervlak verblindde de oogen.

Allen aan boord dommelden, allen behalve Sten. Hij zat in zijn hemdsmouwen en was niettegenstaande de hitte hard aan het werk. Op zijn knieën lag een blad papier, dat hem alleen daarom niet door de weerkaatsing van het licht verblindde, omdat hij zich zóó had neergezet, dat zijn eigen lichaam het papier beschaduwde. In de hand had hij een pen en in het hoofd een groot gedicht, dat zijn naam beroemd moest maken bij tijdgenoot en nazaat. Het was een lang episch gedicht. Juist nu bezong hij een stormachtigen nacht op zee. Het stille, heete weer werkte in zijn fantasie de gedachte op van koele winden en schuimende golven en het rustige, een-tonige leven, dat ongestoord op de kleine ruimte van het schip voortging, prikkelde zijn verbeeldingskracht tot grootsche daden. Hij gaf zich geheel over aan zijn schepingsvreugde en merkte niets van de hitte om hem heen.

Gösta, die onder een oud, uitgespannen zeil op het achterschip zich het leven draaglijk zocht te maken, keek

nu en dan naar Sten, half spottend, half bewonderend, maar hij zorgde wel, hem niet te storen.

De schipper kwam juist uit de kajuit en wou zich blijkbaar naar Sten begeven, maar Gösta, die het zag, riep hem toe dat niet te doen. De schipper kwam nu bij Gösta en zette zich neer op een netjes opgeschoten rol touw.

„Het zou nutteloos zijn, Sten nu aan te spreken,” be-weerde Gösta. „Hij is niet, waar hij schijnt te zijn.”

„Niet?”

De schipper keek naar Sten als verwachtte hij iets spookachtigs bij hem te zullen opmerken.

„Hij ziet er toch uit als van vleesch en bloed.”

„Nu ja,” gaf Gösta toe. „Hij leeft ook wel, hij leeft zelfs bijzonder sterk. Maar hij leeft hier niet aan boord, hij is ver hier vandaan. Hij dicht.”

„Hm,” sprak de schipper, en na een oogenblik peinzens:

„Waar dient dat toe?”

„Waar het toe dient? Ja, dat vraagt hij zich waarschijnlijk niet af, hij kan het niet laten,” antwoordde Gösta.

„Zou dat zoo moeilijk kunnen zijn, het dichten te laten?” vroeg de schipper met duidelijke minachting voor die zwakheid.

„Voor dichters is dat onmogelijk,” verklaarde Gösta.

De schipper trachtte zich dien toestand in te denken en sprak als gevolg zijner overdenking:

„Het is ook moeilijk voor een zeeman het varen te laten, maar als hij genoeg verdiend heeft, dan gaat het wel. Hij heeft zeker nog niet genoeg om het dichten te laten en nu zit hij daar in het zweet zijns aanschijs te dichten, de stumper.”

Gösta lachte.

„Neen, hij heeft nog niet genoeg, hij wil een schat bijeenbrengen.”

„Een schat?”

„Ja, een schat van schoonheid en poëzie, van waarheid in den vorm van een gedicht,” sprak Gösta.

Weer namen de trekken van den schipper een uitdrukking aan van geringschattend medelijden.

„Daarvan leef je niet,” sprak de man van practischen arbeid.

„Jawel zeker, het lichaam misschien niet, maar de ziel.”

„Als je maar zorgt dat je lichaam in 't leven blijft, dan doet de ziel vanzelf wel mee,” lachte de schipper.

„Dat is nog zoo zeker niet,” meende Gösta.

De schipper antwoordde niet en Gösta liet het gesprek vallen.

De rook uit de pijp van den schipper steeg zacht naar boven, en het schip lag bijna stil op het water.

Gösta benijdde Sten, die gedurende die lange, saae dagen zoo geheel in zijn werk kon opgaan. De herinnering aan zijn groot verdriet maakte zich weer van

hem meester en zijn gedachten draaiden zich steeds om hetzelfde punt.

Was het misschien een misslag, dat hij ooit deze reis ondernomen had?

Wel is waar, had hij eerst afleiding in de verandering gevonden en hij had zich zoowel geestelijk als lichamelijk verlicht gevoeld, maar nu was hij er aan gewoon en het leven aan boord begon eentonig te worden.

Hij ondervond, dat men zijn eigen grenzen meeneemt en die overal heen verplaatst. In ledige uren, als de gedachten mat worden en de kracht missen, zich te verheffen boven de droeve werkelijkheid, dan wordt zelfs de wijde zee klein en eng. Hoe groot men de wereld ook weet, men ziet haar nooit groter dan zijn eigen kleinen gezichtskring, en dat is ontmoedigend.

Eindelijk schenen de dagen van stilte voorbij, maar ditmaal op beangstigende wijze.

Eens op een avond lag het schip met volkomen slappe zeilen in het door de zon beschenen Kattegat. De zee glansde als vuur, en de lucht was zwoel, maar in 't Noordoosten steeg een wolkje op. Niemand had het zien komen, men ontdekte het plotseling toen het er reeds was. Het zag er in het minst niet gevaarlijk uit, maar in verband met de drukkende warmte en de windstilte was het toch onheilspellend.

Nauwelijks had de schipper het wolkje gezien of zijn dommelige rust was voorbij. Zijn oog werd vast en hel-

der, en zijn geheele lichaam scheen bezielde door kalmen moed, als maakte hij zich gereed, een gevaar manlijk tegemoet te gaan.

Moedig was hij, maar voorzichtig, want hij kende zijn vijand en hij wist, dat deze niet met zich spotten liet. Kalm en zeker klonken zijn bevelen, die met snelle beslissigheid werden opgevolgd.

Zeil op zeil werd ingehaald; al wat los aan boord stond werd vastgesnoerd, en men was gereed voor den storm.

Sten had zijn jas aangetrokken en dacht niet meer aan de beelden zijner fantasie, want de werkelijkheid was boeiend en indrukwekkend schoon.

„Het ziet er uit, alsof mijn lied van den stormachtigen nacht op zee profetisch zal worden. Het interesseert mij te weten of ik natuurgetrouw geweest ben,” sprak hij.

Het wolkje in het Noordoosten werd groter en wierp zijn schaduw over de zee. In 't Westen lichtte nog de zon en trachtte de naderende duisternis tegen te houden. Maar de wolk was machtiger, het was duidelijk dat ze bondgenooten had in de lucht. Geen wolk was aan den Westerhemel te zien, maar een nevel trok zich daar te zamen; de zon werd verduisterd en stond als een vurige bol aan den hemel. De wolk in het Noordoosten scheen niet slechts de zon overwonnen te hebben, maar haar nu ook tot haar bondgenoot te maken, zelfs het licht werd dreigend; waar de zon haar donkerroode bol in de zee weerspiegelde, gloeide het als van verborgen vuur, dat

gereed was in laaiende vlammen uit te slaan. Nog was alles stil, maar het was een verraderlijke stilte.

„Daar komt hij,” zei de schipper en wees naar het Noordoosten. „Het is niet alleen de schaduw van de wolk, die het daar ginder zoo donker maakt.”

Groote, glanzende golven namen het schip op hun rug. Het waren de honden van den wilden jager, ze verkondigden den storm, die de zee in het Noordoosten reeds opzweept, ofschoon nog geen wind door het takelwerk van het vaartuig speelde.

Nu koelde de lucht snel af en de zon verdween geheel. Het was de laatste voorbode van den storm; nu kwam hij zelf, wild en verschrikkelijk, met stroomenden regen en kolkende golven, met lichtend vuur in de lucht en dreunende donderslagen.

Het vaartuig werd als een speelbal door de rollende golven heen en weer geslagen, het schuim stootte op, zoo hoog als de toppen der masten en in de diepte kookte de roofige afgrond. Er was niemand aan boord, die niet ieder oogenblik verwachtte, den dood te zien naderen, rijdende op een lichtenden bliksem, of op den rug van een schuimende golf. Maar alle mannen aan boord vochten om hun leven. Geen woord werd gewisseld, men zag den dood kloek onder de oogen. „Wie zal wijken?” Het was een strijd, waarin iedere spier gespannen werd, iedere zenuw trilde. Het verleden en de toekomst, ja de eeuwigheid pers- te zich in het heden als in een brandpunt te zamen.

Gösta en Sten werkten aan dezelfde pomp. Ze werkten met een kracht, alsof ze met hun zevenen waren. Ze waren zich elkander niet klaar bewust, ze wisten van niets anders dan van het vastbesloten, doorzettende bewegen van den pomparm. Het was hun, alsof deze schuimende zee met de doorbliksemde duisternis daarboven de plaats der verdoemden was, waarin ze dreigden te verzinken en waaruit ze zich moesten redden met inspanning van alle krachten.

Wat er gebeurd zou zijn, als de storm nog lang met gelijke kracht had voortgewoed, is niet moeilijk te zeggen, maar gelukkig nam hij na de eerste wilde uitbarsting aanmerkelijk af, ofschoon het nog een krachtige storm bleef.

Eén zeil kon geheschen worden, zoodat het schip weer aan het roer gehoorzaamde, en nu schoot het schip voort met den storm, men zette evenwel wat meer naar het Westen koers, omdat men zoo mogelijk Skagen met de gevaarlijke zandbanken vermijden moest.

Nu had men het licht van Skagen aan de linkerhand. De schipper waagde de gevaarlijke poging nog één zeil te hijschen en tegen den wind in te gaan. Het waren moeilijke uren van zenuwspanning en doodsgevaar, maar de stoutste poging gelukte. Tegen den morgen zeilde men om Skagen heen en nu ging het verder vóór den wind tot men in de open Noordzee kwam.

„Nu, en was het zó als je het je gedacht en beschre-

ven hebt?" vroeg Gösta, toen het gevaar voorbij en de storm tot een flinke bries verminderd was.

Sten schudde van neen. Hij was moe en bleek, maar zijn gelaat straalde van geestdrift.

„Hoe kun je dat vragen?" riep hij uit. „Hoe kun je denken aan mijn verzen, nadat die van God geklonken hebben in het geluid van wind en golven. De herinnering aan dezen nacht zal mij dierbaarder zijn dan alle lieflijke herinneringen."

„Zoo is het mij ook," gaf Gösta toe. „Het doet zoo goed ten minste ééns in het leven vrij te zijn geweest van bespiegelende gedachten en geheel intuïtief in het oogenblik geleefd te hebben. Dat gebeurt iemand niet dikwijls."

„Iemand met jouw natuur zeker niet," gaf Sten toe, „en dat is waarlijk een gemis."

„Alleen het gevaar en de inspiratie brengen dit in ons tot stand — misschien alleen het gevaar volkomen," sprak Gösta.

„Leve het gevaar!" riep Sten.

De schipper keek hem aan en lachte als om een dwaas. Hij was tevreden met zich zelf en vergenoegd, hij had alles eens netjes opgeknapt. Zonder hem zouden de heeren niet meer in de gelegenheid zijn, te juichen ter eere van het gevaar.

Gösta ontmoette den blik van den schipper en las daarin, wat deze dacht.

„Heb je nooit één van je naastbestaanden verloren?" „Natuurlijk zijn mijn ouders gestorven, dat is zoo de loop der natuur. En ik heb ook een vrouw verloren, maar toen nam ik een andere."

„Maar heb je nooit verdriet gehad zóó zwaar, dat je het niet alleen kon klaarspelen?"

„Nooit."

„Dan geve God je zulk een smart."

„Bijzonder vriendelijk!" vond de schipper.

„Een ongebroken gemoed is een klip, waartegen men te pletter stoot," sprak Gösta. „Is het dan onvriendelijk van mij te wenschen, dat die klip in je vaarwater verbrijzeld wordt, vóór je daartegen zelf wordt verpletterd?"

De schipper verliet den jongen man zonder antwoord te geven.

Den nacht na den storm brachten Gösta en Sten grootendeels op het dek door, daar ze dien dag hun slaap reeds hadden ingehaald.

Er was wind, maar die was niet sterk of koud. Zat men beschut, dan hinderde hij weinig. Het was wassende maan, en ofschoon het licht nog niet sterk genoeg was, de golven te verzilveren, maakte ze de lucht helder.

Gösta en Sten keken uit over de zee en luisterden naar het geruisch der golven, waar aan de lijzijde het schip ze voor zich uit dreef. Heerlijk scheen hun het zachte gewiegl der boot.

„Ik dank je, Sten, dat je mij tot deze reis gebracht

„Aan jouw beleid hebben we ons behoud te danken," sprak hij en drukte de harde hand van den zeeman.

„En uw hulp was ook niet te verachten, ik zag u staan werken aan de pomp," antwoordde de schipper, die zóó vergenoegd was met de waardeering van Gösta, dat hij behoefte gevoelde met gelijke munt te betalen.

„Maar wat zou dat alles ons gebaat hebben, denk je, als Hij daarboven den storm niet had gestild?" vroeg Gösta. „Wat vermogen we uit ons zelf?"

„U hebt gezien wat we kunnen," antwoordde de schipper trotsch.

Hij stond daar in zijn volle kracht en het medelijden, dat deze woorden in Gösta's hart opwekten, scheen haast misplaatst.

„Heb je ooit een groot verdriet gehad?" vroeg deze.

„Een groot verdriet?" herhaalde de schipper.

„Ja, heb je ooit iemand verloren, die je boven alles lief was?"

„Neen."

„Maar verdriet heb je toch gehad?"

„Verdriet?" herhaalde de schipper vragend.

Het was duidelijk, dat dit woord niet precies paste op het onaangename, dat hij ondervonden had.

„Verliezen heb ik geleden," sprak hij. „Eens dacht ik mijn schaapjes op het droge te hebben, maar ik verloor al wat ik bezat en kwam in schuld. Maar ik sloeg er me doorheen, zooals het een man betaamt."

hebt, zonder jou zou ik er nooit toe gekomen zijn."

„Ik had je bijna mee gelokt in den dood," sprak Sten.

„Waar zouden we nu wel zijn als de storm van nacht de sterkste geweest was?" peinsde Gösta.

„Waarschijnlijk in de maag van den een of anderen haai in het Kattegat, tenminste als er haaien in het Kattegat leven."

Dit antwoord deed Gösta onaangenaam aan.

Hij nam zijn pet af en streek zich met de hand over het voorhoofd. Zijn gelaat was in het bleekke maanlicht zoo wit, alsof het uit marmer gehouwen was.

„Als men aan de intrede van den mensch in deze wereld denkt en aan den dood met al zijn verschrikkingen, dan ziet men wel in, dat dit leven de laagste trap van ons bestaan zijn moet. Wij leven hier in een staat van vernedering. Heb je nooit een smart gevoeld, alsof je je uit dit stof moest vrijmaken, maar niet kon?"

„Ja zeker ken ik dit verlangen," stemde Sten van harte toe. „Maar dan alleen, wanneer de een of andere gedachte naar uiting in mij zoekt. Als het helder in mij wordt, als de gedachte rythme krijgt en rijm, dan is de smart overwonnen, dan is het stof vergeten."

„Het stof te vergeten is niet hetzelfde, als er vrij van te worden," sprak Gösta. „De zaak is, het stof te beheerschen."

Sten lachte.

„Dat arme stoffelijke omhulsel," sprak hij. „Je schijnt

er niet mee overweg te kunnen. Ik bevind er me heel wel in. Het geeft me over het geheel genomen heel weinig moeite."

Gösta moest lachen, maar het was een weemoedig lachje. Ze zwegen beiden een poos lang, ze droomden wat, nu en dan soesden ze weg. Het begon te lichten. De morgenschemering vervulde de ruimten met zachten glans, en de zee begon het morgenrood aan de Oosterkim te weerspiegelen.

"Als deze aarde een plaats van vernedering is, dan is ze nu en dan toch mooi genoeg," zei Sten stil en eerbiedig.

De zon steeg hoger, ze overstraalde het water met een vloed van licht. De donkere romp van het schip werd door haar glans verhelderd als door een stralenden glimlach.

De schipper verscheen op het dek om den stuurman af te lossen. Een oogenblik stond hij stil en keek naar den zonsopgang. Het licht bescheen het verweerde geelaat met de diepe groeven.

"Kom je ook eens zien, hoe mooi het daarginder is?" vroeg Sten.

"Neen, ik moet eens zien, wat voor weer het vandaag waarschijnlijk zal worden," antwoordde de praktische man. Hij ging naar zee om te werken, niet om stemmingen op te doen, zooals de dichter.

"Men moet meer hebben dan oogen alleen om

De oude dominee van Horsaia

7

sommige dingen te zien," merkte Sten zachtjes op. "Met oogen ziet men alles, wat men behoeft te zien," sprak de schipper zelfbewust.

"En dat is genoeg," moest Gösta toegeven.

"De heeren behoeven alleen maar te zien, dat de zee mooi is, ik moet meer zien dan dat, wil ik het doel bereiken."

"Zeker," stemde Gösta toe, "de hoofdzaak is, dat men het doel bereikt."

De schipper wierp den jongen man een haastigen blik toe en ging zonder verder een woord te spreken naar zijn post.

"Een verdienstelijke kerel," merkte Sten op. "Hij doet zijn werk en laat verder de wereld voor zich zelf zorgen."

"Bijna te verdienstelijk," vond Gösta.

"Ik heb nooit iemand gezien, die zoo overal fouten kon vinden als jij!" riep Sten uit. "Nu is zelfs verdienstelijkheid geen deugd meer. Als een flinke vent flink is, dan mag hij dat zelf niet weten, anders is hij dadelijk in jouw oogen een godentrotseerende tiran."

"Een ongebroken gemoed moet gebroken worden. Ik vraag mijzelf wel eens af, wat het hart van dezen man zal buigen," peinsde Gösta.

"En vraag je je zelf wel eens af, wat je eigen hart zal doen bukken?" vroeg Sten.

"Dat behoeft ik niet meer te vragen, dat weet ik en dat voel ik diep genoeg," antwoordde Gösta, plotseling

weer door de zwaarmoedigheid aangegrepen, waaraan deze zeereis hem onttrokken had.

Sten zag het, en in bezit van het volle vertrouwen van zijn vriend wist hij ook, waarop deze doelde. Hij had berouw over zijn onnadenkende woorden, maar het viel hem niet in, dit te toonen. Warm en diep voelde hij voor zijn vriend, en zijn vriendschap toonde zich op een voor zijn blijde, frissche natuur karakteristieke wijze.

"Je bent een slecht zeiler op de zee des levens, Gösta," verklaarde hij onomwonden. "Je laadt je boot vol ballast en durft je zeilen niet te hijschen. Op die wijze kom je niet verder, je zult naar de diepte gaan. Minstens de helft van je ideëele eischen aan je zelf en aan anderen kun je veilig overboord gooien, en dubbel zooveel van je lichte, witte zeilen kun je zonder gevaar hijschen. Een beetje lichtzinnigheid is een goed ding, zeg ik je."

Gösta glimlachte weemoedig.

"Op jouw manier ben je ook een moraalprediker," sprak hij.

Maar Sten was op dreef en ging voort:

"Versta me nu goed. Met lichtzinnigheid bedoel ik de gave, het drukkende van zich af te houden. Zie naar deze boot en leer van haar. Zie, hoe blij en moedig ze de golven weet af te slaan, en als dat niet langer gaat, als ze al te hoog gaan, dan laat ze zich door hen omhoog heffen. Zoo moet men doen, als men vooruit wil komen op de wateren des levens. Van zich afslaan of

zich boven de bezwaren verheffen en het nooit opgeven."

"Neen, het nooit opgeven," herhaalde Gösta met weemoedigen maar vastbesloten ernst, "ook niet, wanneer de golven over iemand heen slaan."

Hij keek niet meer naar den schitterenden morgen, hij zat voorovergebogen met de handen voor de oogen en zag terug naar den tijd, toen de golven der smart over hem heengegaan waren. Dat hij toen niet verloren was gegaan, was niet zijn verdienste, maar die van een ander, van een sterken Helper.

Sten vond niets te antwoorden en zweeg. Als op een vlug en licht plezierjacht danste hij over de spelende golven zijner levenszee, en hij begreep, dat zijn zee-manskunst misschien niet in staat was, een oorlogsschip of een onderzeesche boot als die van Gösta te besturen.

In een Engelsche havenstad scheidden Gösta en Sten van den schipper om een reis door de Schotsche Hooglanden te ondernemen en later weer met een stoomboot naar Zweden terug te keeren. Het speet hun van den braven schipper afscheid te moeten nemen, vooral Gösta viel het zwaar. Niettegenstaande het verschil in leeftijd, in levensomstandigheden en levensbeschouwing gevoelden deze twee voor elkander een belangstelling, dieper dan de korte kennismaking verwachten deed.

"We zullen elkaar weerzien," sprak Gösta.

„Dat zou ik wel wensen,” antwoordde de schipper, „maar waarschijnlijk is het niet.”

„Als we elkaar niet meer ontmoeten op de zee van dit leven, dan op die van de eeuwigheid,” zei Gösta.

„Ik ken slechts één zee, en die ligt daar,” antwoordde de schipper met een blik naar het water, dat zijn vaartuig omgaf.

Gösta antwoordde niet. Zijn diepe, zwaarmoedige blik, die zoo begeering het innerlijk wezen der dingen trachtte te doorgronden, die overal het eeuwige, het volkomene zocht, ontmoette voor enkele seconden den blik van hem, die slechts voor dit leven leefde. Ze lazen in elkanders ziel, en het hart van den een werd warm en week van verlangen om te geven, maar het hart van den ander bleef duister en gesloten, te trotsch om eenigerlei gemis te willen voelen.

De smalle, bleeke hand drukte de door arbeid vercelte sterke hand van den schipper, maar er was meer werkelijke kracht in den druk van de zwakke hand.

Zoo scheidden ze, en er gingen vele jaren voorbij, voor ze elkaar weer ontmoetten.

Sten en Gösta waren beiden mensen van middelbaren leeftijd en hadden een eervolle plaats in het leven gevonden, de eerste was een beroemd dichter geworden, de ander professor aan de universiteit. Beiden waren ze gehuwd en zeer gezien in hun woonplaats.

resseerde mij buitengewoon. Ik zie hem nog voor mij, zooals hij was, zoo krachtig en ongebroken.”

De vaart was voorspoedig en de wind gunstig. Eerst op den huisweg werd het weer minder. Voortdurend wind en regen, zoodat de reizigers gedwongen werden, het vaste land op te zoeken. Gelukkig waren ze in de nabijheid van een klein visschersdorpje met een voortreffelijke haven. Daar lieten ze het anker vallen en wachtten betere dagen af. Maar de storm nam toe in kracht en scheen van langen duur te zullen zijn.

„Als we onze woonplaats maar bereikt hadden, vóór dit slechte weer ons overviel!” sprak de professor, die het werkelooze wachten spoedig moede was.

„Wees blij, dat we een goede haven vonden, vóór het te laat was. We hadden schipbreuk kunnen lijden,” sprak zijn vriend.

„Ja, je hebt gelijk. Ik verlies mijn geduld zoo spoedig,” en een schaduw gleed over Gösta's trekken.

Laat op den namiddag roeiden de reizigers aan land. Ze hadden de belangstelling opgewekt van de bevolking en een troep visschers stond op het strand om getuigen te zijn van hun landing. Spoedig was de kennis met hen gemaakt.

Toen de professor den naam van het dorpje hoorde, werd hij opletend.

„Dat was de woonplaats van onzen schipper,” sprak hij tot Sten.

Sten was gelukkig, want de vreugde en tevredenheid droeg hij in zich zelve. Gösta was niet gelukkig, want hij stelde zich zelf den eisch der volkomenheid; maar ongelukkig was hij daarom toch nog niet. Hij leed voortdurend door zijn eigen tekortkomingen, maar die smart dreef hem iederen dag, ieder uur tot den éénen Volkome, die alle smarten heelt. Hij gevoelde diep en droevig de onvolkomenheid van zijn omgeving, maar vergaf die van harte, in het gevoel van eigen zwakheid; daarom oordeelde niemand zachter dan hij. De smart die hem in zijn jeugd had neergeworpen, was door den tijd geheeld, maar in een ziel als de zijne blijft het litteken.

De dichter was nog steeds zijn grootste vriend en zijn liefste gezelschap; hij was het dan ook, die hem vergezelde, toen hij eens een zeiltochtje van drie weken ondernemen wilde. Ook Sten's oudste zoon ging mee, en met den ervaren zeeman, die het schip moest besturen, hadden ze juist plaats genoeg in de voor de reis gehuurde boot.

„Herinner je je onzen vorigen zeiltocht nog? Toen waren we nog jong!” sprak Sten met een zucht; die behoorde er zoo bij, meende hij, als hij van zijn jeugd sprak, ofschoon hij in werkelijkheid altijd jong gebleven was, want zijn jeugd was onafhankelijk van den tijd.

„Ik zou wel eens willen weten, wat er van den schipper geworden was!” sprak de professor. „De man inte-

Later informeerde hij naar zijn ouden vriend. Wat men hem mee te deelen had, deed hem veel verdriet. Men toonde hem een kleine hut dicht bij het strand.

„Dat huisje behoort aan zijn dochter en haar man, en daar ligt hij verlamd en blind, en hij gevoelt, dat hij een ieder tot last is. Het moet ook niet gemakkelijk zijn, hem in huis te hebben, zijn humeur is zoo slecht. De andere kinderen hebben hem niet in huis willen nemen, maar deze schoonzoon wilde de schande niet dragen, dat zijn vader in het armhuis zou komen.”

Zoo was het. De trotsche man, die er zijn eer in stelde, nooit hulp noodig te hebben, die zoo zeker van zichzelf, de stormen van de zee en van het leven aandorst, wetende, te zullen overwinnen of sterven, maar nooit te buigen, hij lag daar hulpeloos. Hij, die zijn betrouwen niet op een barmhartig God had willen stellen, hij was nu afhankelijk van menschen, die hem hetgeen ze gaven, nog misgunden.

In het kleine huisje bij het strand kreeg men dien stormachtigen avond voornaam bezoek. En dit bezoek gold den ouden, nutteloozen stumper, waar niemand zich anders om bekommerde.

De oude was blind en kon niet zien, wie er binnen trad, hij was lam en kon de hand niet drukken, die hem toegestoken werd. Maar zijn geheugen was goed en hij herinnerde zich de beide jonge mannen nog best, die eens met hem naar Engeland gezeild waren, en zijn trotschen

geest deed het pijn, dat ze hem nu zoo ellendig terugvonden. Daarom antwoordde hij niet veel op hun hartelijke begroeting.

Gösta zette zich bij zijn bed. Met een zachten druk legde hij zijn hand op de eens zoo krachtige, nu verschrompelde hand van den oude. De grijsaard voelde die aanraking en zijn lippen trilden. Voorheen had hij gemakkelijk zijn ontroering en gelaatsuitdrukking kunnen beheerschen, nu was hij ook daarin zwakker dan een kind. Tranen, waarover hij zich schaamde en die hij van gansch harte wenschte te verbergen, kwamen onder de gesloten oogleden te voorschijn. Hij kon ze niet eens zelf afdrogen.

„Weet je nog, toen we afscheid namen, hoe ik verwachtte, dat we elkaar nog wel eens weer zouden zien? Nu zijn onze wegen dus weer te zamen gekomen,” sprak de professor.

Gaarne had hij de tranen van de gerimpelde wangen afgewischt, maar hij begreep, dat het den oude aangenamer zou zijn, zoo hij deed, als zag hij ze niet.

„U hebt gelijk gekregen — en daar zult u wel bij over zijn,” antwoordde de schipper bitter.

De professor begreep, waarop hij in zijn bitterheid doelde, en zijn medelijden groeide aan tot meedoogende liefde. En onbewust uitte zich dit gevoel in den druk van zijn hand, dat de oude heel goed merkte met de door zijn blindheid verhoogde gevoeligheid zijner tastzenuwen.

kantelen, als we ons weer aan boord begaven. Is hier geen hotel met behoorlijke bedden in het dorp?”

Met deze woorden wendde hij zich tot de dochter en haar man en weldra was hij in een levendig gesprek gewikkeld, zoodat zijn vriend ongestoord met den zieke spreken kon.

„Deze storm doet mij denken aan dien in het Kattegat, toen we bijna schipbreuk hadden geleden. Herinner je je nog?” vroeg de professor.

„Ja, ik herinner het me nog, en ik wilde, dat we toen vergaan waren.”

„Spreek zoo niet.”

„Jawel, zoo moet ik spreken.”

„Het is uit genade, dat God ons het leven behoudt.”

„Genade!”

„Ja, het is Zijn genade, dat we toen niet verloren gingen.”

De oude zweeg en na een poosje vervolgde de professor:

„Daar zijn golven, vreeselijker dan die toen om ons woeden. Hoor je het misschien niet, voel je niet, hoe ze over je hoofd te zamen slaan? Je kunt je zelf daaruit niet redden, je moet uit de diepten roepen om hulp.”

De oude zweeg nog steeds. Hij kon niet tegenspreken, want het was maar al te duidelijk, dat de golven over hem heen sloegen, maar erkennen wilde hij het niet, zijn trots belette hem het.

„Blij,” sprak de professor weemoedig. „Nee, ik ben niet blij, gelijk te hebben gekregen, maar ik ben blij, dat we elkander wederzien.”

Evenals het gevoel was ook het gehoor verscherpt bij den blinde. De minste trilling in de stem nam hij waar en in den toon van den professor lag meer dan in zijn woorden — er lag een warmte in, die ijs kon doen smelten.

„Blij mij te zien?” spote de oude. Maar de spot gold hem zelf en zijn ellende.

De oogen van den professor werden vochtig. Hij brandde van verlangen te kunnen troosten, maar hij wist niet, hoe hij het aanleggen moest. Het medelijden, dat hij gevoelde, mocht hij niet toonen en de liefde, die in zijn hart gloeide, begreep de oude niet.

„Geniet je er niet van, zoo dicht bij de zee te wonen, zoodat je het geruisch der golven hooren kunt?” vroeg hij, het eenige lichte punt, dat hij in het lot van den zieke zag, aangrijpende.

„Nee, ze roepen mij, en ik kan niet opstaan. Als ik kon, ik zou me naar ze toe slepen. Op den bodem der zee is het beter dan hier.”

„Dat zegt hij nu altijd,” viel zijn dochter in met haar scherpe stem. „Dat is alle dank, dien we voor onze moeite krijgen.”

Allen voelden zich pijnlijk aangedaan. Sten begon te fluiten en ging naar het venster.

„Hoe de storm toeneemt,” sprak hij. „Onze boot zou

Toen de professor afscheid nam, verzocht de oude hem niet, weerom te komen, maar hij deed het toch.

„De storm, die ons juist hier heen dreef, is zeer zeker door God gezonden,” sprak hij tot zijn beide tochtgenooten, en ze geloofden, dat hij gelijk had.

Maar, toen de storm drie dagen later was gaan liggen en het uitstekend weer om te zeilen was, met helderen hemel, toen er dus schijnbaar geen enkele reden meer was, om stil in de haven te blijven liggen, begon zoowel Sten als zijn zoon op vertrekken aan te dringen.

„Moet je noodzakelijk eerst den ouden schipper bekeeren?” vroeg Sten.

„Hij is er zoo ongelukkig aan toe en ik merk, dat hij het prettig vindt, als ik kom,” antwoordde de professor eenvoudig.

„Dat wil ik gelooven,” gaf de dichter toe, „maar ongelukkig zal hij blijven tot zijn dood en hij zal je bezoeken hoe langer hoe minder kunnen missen, hoe meer hij daaraan gewend wordt. Hoe zullen we dan ooit hier vandaan komen?”

De professor zag, dat zijn vriend gelijk had, vooral ook, omdat de tijd naderde, dat hij noodzakelijk thuis moest zijn. Toch verschoof hij het vertrek tot het laatste oogenblik. Ten slotte evenwel moest hij wel besluiten, in zee te steken.

Terwijl het schip in orde werd gemaakt, ging de professor nog eenmaal naar den ouden man, ofschoon hij

reeds in het bijzijn van de anderen afscheid van hem had genomen.

Door dit bewijs van vriendschap werd de zieke meer dan door al het andere getroffen. De sterke borstwering, die zijn trots had opgeworpen, werd doorbroken en zijn hart stond open.

Hij kon nu danken, iets wat hem gedurende zijn geheele leven te zwaar gevallen was, hij kon erkennen, dat een ander gelijk had en hij ongelijk, iets wat hem nooit te voren overkomen was. Hij erkende, dat hij het ruischen vernam van een andere zee, dan die daar beneden brak tegen het strand. Maar het was een vijandig geruisch en hij luisterde daarnaar, zooals de schipbreukeling luistert naar de golven, die hem verzwelgen.

Toen sprak de professor van den Eénen, die de stormen op de levenszee kan stillen en de golven der zonde kan doen bedaren.

„Hij is nooit aan boord geweest in mijn schip,” fluisterde de zieke.

„Dan is het hoog tijd, Hem thans aan boord te nemen,” sprak de professor.

„Te laat,” zei de schipper.

Maar Gösta herinnerde hem er aan, hoe de visschers op de Gallileische zee den Meester eerst wekten, toen ze dreigden te vergaan.

„Men doet het gewoonlijk niet eerder, zóó weerbarstig is de menschelijke natuur, en daarom moet de storm

aangroeien, tot hij machtiger wordt dan wij,” sprak de professor.

Hij bleef tot het laatste oogenblik bij het bed van den oude en toen hij ten slotte heen ging, was het in de goede hoop, dat de schipbreukeling het land zou bereiken.

VERTROUWEN.

De majoor zat in zijn kamer. Er werd zwakjes getikt.

Hij keek geërgerd op.

„Klop toch behoorlijk! Wie is daar?”

Een jong meisje trad binnen en wierp een schuwen blik op het somber gelaat haars vaders.

„Ik ben het maar, papa,” sprak ze met een verlegen lachje.

„En wat wil je hebben, Gunhild? Geld, natuurlijk? Nooit neem je notitie van je vader, dan wanneer je iets van hem nodig hebt.”

Het jonge meisje toonde hem een blaadje papier.

„Mama is uit,” stamelde ze, „en hier is de rekening van de naaister, ze is gequitteerd.”

„Wat heeft dat er mee te maken, dat mama uit is? Durf je zelf niet met je rekeningen bij mij komen? Moet mama dat doen? Hier, laat eens zien?”

„Ze is heel hoog, maar ik had ook veel nieuws nodig, en u wilt immers, dat we behoorlijk voor den dag zullen komen,” sprak Gunhild, terwijl ze aarzeland naar haar

vader ging. Hij keek brommend de rekening in, maar gaf haar de som, die ze nodig had, om haar schuld te betalen. Toen ze een zwakke poging waagde hem te bedanken, schoof hij haar ruw terzijde.

„Laat mij met vrede,” gromde hij, „nu is het genoeg,” en ze was maar al te blij, gehoor te kunnen geven aan zijn woorden.

Gunhild had gelijk: haar vader wilde, dat ze behoorlijk voor den dag zou komen en er zoo goed mogelijk zou uitzien, dat vleide zijn ijdelheid. Hij gaf haar dus altijd, hoewel onwillig, het geld, dat ze zeide, nodig te hebben, maar het geven en het ontvangen was voor beiden een verdrietige zaak.

Een oogenblik nadat Gunhild hem verlaten had, stond hij op om uit te gaan. Op straat ontmoette hij toevallig zijn broer, die dominee was.

„Ik was juist van plan, naar je toe te gaan,” sprak deze, „maar nu kan ik evengoed mijn boodschap hier doen. Eigenlijk had ik me tot je vrouw willen wenden, maar nu ik je toevallig zie . . .”

„Maar doe dan wat je van plan was, en ga naar mijn vrouw,” sprak de majoor met onbeleefde inschikkelijkheid.

„Ik heb hier een lijst, om giften te verzamelen voor een arme familie,” verklaarde de dominee zonder zich te laten afschrikken. „De man is gevallen en heeft zich ernstig bezeerd, zoodat hij langen tijd ongeschikt zal

zijn, eenigen arbeid te verrichten. De vrouw is afgetoed en ziekelijk en heeft niets om haar acht kleine kinderen mee te onderhouden. Ik weet wel, dat je niet van intekenlijsten houdt . . ."

„Waarom kom je dan bij mij?"

„Ik dacht, dat zóó veel ellende je mogelijkwijze toch treffen zou."

„Ze hebben het zich zelf op den hals gehaald!" meende de majoor. „Waarom hebben ze zooveel meer kinderen, dan ze te eten kunnen geven! Dat beweer ik altijd, dat arme menschen niet moesten trouwen."

„Maar daar is nu niets meer aan te doen, en de arme kinderen zijn er nu eenmaal, en de nood . . ." begon de dominee.

„Dan moeten ze de gevolgen van hun dwaasheid maar ondervinden, dat is niet anders dan rechtvaardig," viel de majoor hem in de rede.

„Maar de kinderen?" vroeg de dominee.

„Ja, die lijden voor de misdaden hunner vaderen, dat weet je als dominee ook wel."

De dominee keek droevig.

„Het is mijn plicht, je te waarschuwen, ofschoon het wel nergens toe dienen zal," sprak hij ernstig, „maar je bevindt je op den weg der zonde, en je verhardt je hart tegen elke zachtere aandoening. Je weigert ook maar een kleinigheid aan een arm gezin te geven, terwijl je zelf een gemakkelijk leven leidt, vol onnoodige vermaken,

De oude dominee van Horasjo

8

en je kinderen in overdaad opvoedt. Jij en je heele huis, jullie leven een zelfzuchtig, wereldsch leven, zonder hogere belangstelling of behoeften. Wees toch gewaarschuwd, en denk aan je ziel."

„Waarom waarschuw je me, als je weet, dat het nergens toe dient?" vroeg de majoor koel.

„Omdat ik het niet zou durven nalaten, ziende op welk een gevaarlijk pad je je bevindt."

De majoor antwoordde niet. Zijn lippen krulden zich tot een hoonend lachje, en met hoogmoedigen blik reikte hij zijn broer de hand tot afscheid.

„Jawel, hij durft het niet laten! Het is voor zich zelf, dat hij spreekt, om zijn eigen geweten te paaien, en niet uit liefde tot mij," overlegde de pessimist bij zichzelf, terwijl hij zijn weg alleen vervolgde en het gaf hem een soort sombere voldoening.

Onder het middagmaal zag hij duidelijk, dat zijn vrouw iets op 't hart had, dat ze klaarblijkelijk niet gemakkelijk vond, hem mee te deelen, maar hij kwam haar geen stap tegemoet. Het gaf hem meer voldoening, zich gevreesd dan bemind te zien.

Men stond van tafel op en de majoor begaf zich naar zijn kamer om een sigaar te rooken. Zijn vrouw vatte moed en volgde hem. Toen vertelde ze hem, wat ze te zeggen en vroeg ze hem, wat ze te vragen had, zonder veel hoop, dat ze zou slagen. Een vriendin uit haar jeugd was arm en in kommervolle omstandigheden gestorven

en liet vele kinderen na, die nu zonder hulp of steun in de wereld stonden, want de vader was reeds eerder gestorven. Nu was het de innigste wensch van de majoorvrouw, het kleinste kindje tot zich te mogen nemen, ter wille van de vriendschap, die haar met de overledene verbonden had. Ze was zóó bang, dat het onherroepelijke „neen" van de lippen van haar man zou klinken, dat ze onafgebroken doorsprak met een vloed van woorden en haast onmogelijke beloften, voor 't geval de kleine Vera bij hen zou komen. Hij zou het kind nooit behoeven te zien, ze zou in de kamers aan het andere eind van hun groote woning blijven, ze zou alleen eten. Alles, wat het kind hun kosten zou, zou ze van haar eigen geld betalen, d.w.z. van dat deel van haar vaderlijk erfdeel, dat zeer tot ergernis van haar man, op haar persoonlijk vastgezet was; — hij was n.l. voornamelijk ter wille van haar geld met haar getrouwd.

De majoor had veel bezwaren tegen het tot zich nemen van de kleine Vera. Hij vond, nu ze eindelijk zoo ver waren, dat ze geen kleine-kindergehuil meer behoefden aan te hooren, daar hun eigen kinderen zoowat volwassen waren, — de een was op de militaire academie, de ander werd dit jaar student, en hun dochter deed juist haar intrede in de wereld — het nu zeer onaangenaam en overbodig was, zich opnieuw te belasten met de opvoeding van een kind, dat niet eens hun eigen kind was.

Maar de majoorvrouw gaf het niet op. Ze vernieuw-

de haar beloften en smeekte, dat de kleine tenminste een poosje mocht komen logeeren.

De majoor gaf ten slotte in vredesnaam maar toe, en de kleine Vera kwam. Maar hij wist niet ééns wanneer ze gekomen was, en hij had waarlijk niet den minsten last van haar aanwezigheid in huis, zoodat er ook verder niet over gesproken werd, haar weer weg te zenden.

Op een dag, toen de gevreesde brompot op zijn kamer zat, en bezig was, zich over de geheele wereld en alle menschen te ergeren, werd de deur zonder voorafgaand kloppen geopend en een klein persoontje keek nieuwsgierig naar binnen. Het was een meisje van vier jaar, rond en mollig, met frischroode lipjes, blozende wangen, welig kort geknipt haar en lange, donkere oog-haren. Zoodra ze den majoor in het oog kreeg, sprong ze vroolijk op hem toe.

„Vera wil op oom zijn knie zitten," verklaarde ze en ze ging op de teenen naast hem staan, opdat hij haar beter in de hoogte zou kunnen tillen.

Het kwam klaarblijkelijk niet in haar op, dat haar groote oom anders dan verrukt zou kunnen zijn over het feit, dat ze bij hem wilde komen. Het lieve vertrouwen, dat uit de helderblauwe kinderoogen tot hem opzag, toonde ten duidelijkste, dat de kleine niet gewoon was, iets anders dan vriendelijkheid te ontmoeten. De majoor wist niet, hoe hij het had.

„Oom moet Vera optillen,” zei het kind, verbaasd, dat ze nog niet op zijn knie was geholpen.

En ze behoefde niet lang te wachten, in het volgende oogenblik zat ze daar en een paar groote handen hielden haar voorzichtig vast. De majoor verbaasde zich over zichzelf. Waarom zat hij daar nu met dat brutale, kleine ding op zijn knie? Waarom zette hij haar niet buiten de deur?

Maar zij van haar kant voelde zich volkomen thuis, en ze vond den toestand heel natuurlijk. Ze was een vrouwelijk dingske en de grijs gespikkelde baard van den majoor bracht haar dadelijk in verrukking. En nu speelden de mollige kinderhandjes met kuiltjes op de knokkeltjes met dien vervaarlijken baard! Zoiets was hem nog nooit te voren overkomen. Maar Vera bedacht weer iets anders. Ze klom nog hooger tot ze op zijn knieën stond.

Neen, dat ging toch te ver! Hij trachtte er nu een eind aan te maken, maar de vroolijke, onschuldige oogen waren nu zoo vlak bij, en volkomen op dezelfde hoogte met de zijne, en de vertrouwelijke, niets kwaads vermoedende blik ontwapende hem opnieuw. De onvriendelijke woorden kwamen hem niet over de lippen, en de handen, die het kind hadden willen neerzetten, sloten zich beschermend om het kleine, warme kinderlichaam heen, opdat ze niet zou vallen.

„Nu is Vera net zoo groot als oom!” klonk het jubelend.

De knie van den majoor begon nu op en neer te dansen, zoodat Vera onmogelijk had kunnen blijven staan, als niet de sterke handen haar vast omsloten hadden gehouden. Ze kraaide van verrukking. De vreugde was aanstekelijk. Een geheel nieuwe uitdrukking verbreidde zich over het steeds zoo harde en ontevreden gelaat van den majoor. Maar Vera zag daar niets bijzonders in. Ze meende alleen, dat ze den liefsten oom ter wereld ontdekt had. Ze sloeg haar ronde, poezele armpjes om zijn hals en liet haar zachte wang tegen zijn zwaren baard rusten.

„Vera houdt zoo vreeselijk veel van oom! Oom moet dikwijls met Vera spelen.”

De nieuwe uitdrukking werd nog sterker, het was alsof de zon plotseling te voorschijn kwam op een somberen dag.

Vera ging weer zitten en begon te babbelen. Ze had zoo veel te vertellen uit haar kleine wereld. Voor den majoor had haar gebabbel alle aantrekkelijkheid van het nieuwe. Zijn eigen kinderen hadden van hun wieg af geleerd, hem te vreezen, ze waren steeds op een afstand gehouden. Zoo had hij het gewild, zoo was het ook gebeurd. Ze waren bovendien ook van nature weinig aanhankelijk of toeschietelijk.

„Vera kan zingen,” sprak de kleine en keek vol verwachting naar den majoor om te zien, welke uitwerking dat groote nieuws op hem zou hebben.

„Laat eens hooren,” antwoordde deze.

Ze vouwde de handjes samen en zong met haar kinderlijk hoog stemmetje:

„Ik ben een kindje teer en klein,
Maar onbezorgd en blij,
Want God wil onze vader zijn,
Hij zorgt voor u en mij.”

„Zing nog eens wat! Je houdt werkelijk wijs,” sprak hij.

„Vera weet niets meer, maar Vera wil het nog wel eens zingen,” zei ze bereidwillig, en ze voegde de daad bij het woord.

Toen begon ze van haar poppen te vertellen, een daarvan was ziek, de dokter moest komen.

De deur werd voorzichtig geopend en iemand keek naar binnen. Het was het kindermisje. Ze was niet weinig verbaasd en verschrikt, toen ze het kind, dat aan haar zorg was toevertrouwd, juist daar ontdekte, waar het het allerminst had mogen zijn. Geen van de twee daarbinnen merkte het misje op, dat zich dan ook haastig terugtrok. Met oogen, groot van verbazing, zocht ze mevrouw op en vertelde haar, wat ze gezien had.

Deze was ten hoogste verwonderd en vreesde het ergste, maar toen Vera terugkwam en dien geheelen middag aan één stuk door babbelde over dien lieven oom

dien ze zoo onverwachts ontdekt had, begon de majoorvrouw den toestand te begrijpen. Ze liet Vera niet zoo streng meer bewaken, vrijer dan gewoonlijk mocht de kleine zich door huis bewegen. En zoodra Vera zich onbewaakt gevoelde, gebruikte ze haar vrijheid gewoonlijk tot een bezoek in ooms kamer. Ze kwam er altijd verrukt vandaan, gewoonlijk met een paar ulevellen in haar dichtgeknepen handjes. De majoorvrouw zorgde er wel voor, haar man niet te verraden, dat ze zijn zwakheid voor haar beschermeling ontdekt had. Misschien zou hij anders zijn hart voor de kleine verhard hebben.

Op een dag zat Vera op ooms knie, toen er op de deur getikt werd. De majoor had Gunhilds stap herkend en hij wilde in geen geval gevonden worden met Vera in zijn armen, daarom riep hij ongeduldig, dat hij belet had. De schreden verwijderden zich oogenblikkelijk. Maar toen hij weer naar Vera zag, ontmoette hij een half angstigen, half verrukten blik.

„Wat kan oom boos kijken!” riep ze verbaasd en bewonderend.

„Doe het nog eens; kijk nog eens heel erg boos!”

Ze keek hem met groote oogen aan, in de hoop, dat zijn wenkbrauwen zich opnieuw zouden fronsen. Ze beschouwde het klaarblijkelijk als een soort spel. Hij was immers haar lieve, vriendelijke oom, het kwam niet in haar op, dat hij in ernst zoo brommerig zou kunnen zijn.

De majoor was met zijn houding verlegen, toen hij den helderen, vertrouwelijken kinderblik ontmoette.

De vriendschap tuschen beiden groeide aan, en weldra gebeurde er niets in het leven van de kleine Vera of ze moest het allereerst gaan vertellen aan den door alle anderen gevreesden bullebak. Het kwam niet in haar op, dat hij het niet even heerlijk vond, naar haar te luisteren, als zij het vond, hem alles te vertellen.

„Er is maar één, waar Vera nog meer van houdt dan van oom,” vertelde ze op een dag, „maar het is er ook maar één,” voegde ze er troostend bij.

„En wie is dat?”

„Dat is Jezus. Soms doet Vera zóó,” ze strekte beide armpjes uit, alsof ze iemand omhelsde, en ze kuste de lucht. „Zoo kust Vera Jezus. Doet oom ook zóó?”

„Nee.”

„Jezus heeft het graag.”

„Ja, dat Vera het doet.”

„Nee, dat oom het doet,” beweerde ze met overtuiging.

„Jezus houdt van oom.”

„Nee, dat geloof ik niet.”

„Ja zeker,” sprak ze en keek hem aan met een verbaasd bedroefden blik, „waarom niet?”

„Omdat oom niet lief is.”

„Is oom niet lief?” vroeg Vera geheel gerustgesteld, en met een vroolijk lachje, dat duidelijk toonde, dat ze

het wel beter wist. „Nee, oom is wel lief, en Jezus houdt van oom, dat weet Vera.”

En ze vlijde zich liefkoosend tegen hem aan, en haar oogjes straalden van blijde overtuiging.

Maar er kwamen dagen, dat de majoor vergeefs naar de trippelende voetstapjes luisterde, die hem dierbaarder waren geworden, dan hij zelf wel wist. Wat kon er met de kleine gebeurd zijn? Had men haar bang voor hem gemaakt? Hij voelde een gevoel van bitterheid in zijn hart opkomen.

Op een morgen ontmoette hij den huisdokter op het portaal.

„U hier?” vroeg de majoor, en eensklaps begreep hij de vermoedelijke oorzaak van kleine Vera's wegblijven.

„Uw pleegdochtertje is immers ziek,” antwoordde de dokter verwonderd.

„Dat heeft niemand me verteld. Wat heeft ze?”

„Croup.”

„Is het erg?”

„Ja. Als de toestand ook maar iets verergert, zullen we tot een operatie moeten overgaan. Ik heb uw vrouw mijn aanwijzingen gegeven. Bij het minste teeken van achteruitgang moet mij dadelijk bericht worden gezonden.”

De dokter vertrok. De majoor wierp al zijn trots overboord en richtte zijn stappen naar Vera's kamer. Het was hem nu onverschillig of zijn vrouw en alle anderen zagen, hoe volkomen het kleine schepseltje, dat hij een

paar weken geleden niet had willen opnemen in zijn huis, de overwinning op hem had behaald.

Zwaar en moeilijk klonk de ademhaling uit het kleine bedje. Dat deed den majoor pijn. De blijde, blauwe kinderoogen keken mat en droevig, maar er blonk toch even vreugde in, toen oom het bedje naderde.

„Vera ziek,” verklaarde ze.

Alsof de majoor dat niet zag! Het was met moeite, dat ze de twee woorden heesch fluisterend over de lippen bracht. Ze deed een flauwe poging, hem haar armpjes toe te steken, krachteloos vielen ze weer terug op het dek. De majoor zette zich bij het bed en een floers, dat voor zijn oogen kwam, belette hem bijna het kind te zien.

Tegen den avond werd de zieke erger, en de slechte symptomen vertoonden zich. Er werd om den dokter gestuurd, die oogenblikkelijk verscheen. De operatie geschiedde, het buisje werd in de luchtpijp aangebracht, en de benauwde longen kregen eindelijk lucht, maar het was dan ook hoog tijd.

Angstige uren volgden. De majoor en zijn vrouw waakten bij beurten. Dezelfde angst, dezelfde hoop vervulde hen beiden en bracht hen tot elkander. De ouderloze kleine, die zoo onverwachts hun huis was binnengekomen, bezat meer dan geld of goed, ze bezat het vermogen, de harten te openen, te verwijderen, te verwarmen.

De ziekte nam af. Vera genas. Evenwel, zoolang het

buisje nog niet verwijderd mocht worden, kon ze geen woord spreken, maar de blauwe oogen spraken, en ze scheen zich het gelukkigst te voelen als oom en tante beiden dicht bij haar bedje zaten. Natuurlijk bleven ze dan ook gewoonlijk in haar nabijheid, allebei.

Weldra kon het buisje weggenomen worden, de ademhaling ging weer den natuurlijk weg en Vera mocht spreken. Weldra kwam ook de dag, dat de majoor haar naar de kamer, naast de ziekekamer droeg.

„Vera is niet naar Jezus gegaan,” sprak ze met de armpjes om zijn hals.

„Nee, dan zou oom bedroefd zijn geweest,” antwoordde de majoor.

Ze lachte hem toe. De oogleden waren half gesloten, de lange oogharen schenen dichter dan voorheen en het was als verborgen ze nog half den vertrouwelijk vroolijken kinderblik.

„Jezus wou, dat Vera nog wat bij oom zou blijven,” fluisterde het kind.

„En wilde Vera dat dan niet?” vroeg hij en drukte haar vaster tegen zich aan.

„Ja, Vera is bij oom, en Jezus is bij Vera. Vera houdt van allebei; van Jezus en oom,” antwoordde ze en vlijde haar kopje tegen zijn schouder.

Het werd den gevreesden brompot zoo warm om 't hart. Er werd in hem een nieuw gevoel geboren; dankbaarheid jegens Hem, die hem het kind had kunnen

ontnemen, maar het hem gelaten had. Ook hij begon Vera's Jezus lief te krijgen, en van dien dag af was hij als veranderd.

Het ijs was gebroken. Na haar ziekte werd kleine Vera niet meer afgezonderd gehouden om oom niet te hinderen. Ze was nu voortdurend in den huiselijken kring en oefende ook daar haar invloed uit. De majoor, die voor niets ter wereld haar vertrouwen wilde verliezen, werd steeds meer de lieve, vriendelijke oom, dien ze gemeend had in hem te vinden.
